

Evaluatie effecten CoVa-training Reclassering Nederland

Bas Tierolf

December 2007

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Inleiding	7
1. Onderzoeksgroep en vragenlijsten	11
1.1. De onderzoeksgroep	11
1.2. Vragenlijsten	14
1.2.1. Uitwerking van de opzet	16
1.3. Normscores vragenlijsten	17
1.3.1. Vragenlijst 'Eigen invloed'	19
1.3.2. Vragenlijst 'Manieren van denken'	21
1.3.3. Vragenlijst 'Denken en doen'	24
1.3.4. Vragenlijst 'Criminaliteit'	30
1.3.5. Vragenlijst 'Denken, voelen en doen'	35
2. Effecten van de CoVa-training	39
2.1. Random effecten	39
2.2. Effecten bij de CoVa-deelnemers	40
3. Vergelijking van de subgroepen	45
3.1. Verschil effectgrootte intra- en extramurale groepen	46
3.2. Verschil effectgrootte naar uitval in de groep	48
3.3. Verschil effectgrootte naar RISC-score deelnemers	49
4. Conclusies en aanbevelingen	53
4.1. Conclusies	53
4.2. Aanbevelingen	55
Literatuur	59

Samenvatting

Dit onderzoek gaat in op de effecten van de training Cognitieve Vaardigheden (CoVa). Dit is een van de acht nieuwe gedragsinterventies voor volwassen justitiabelen, voorlopig erkend door de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie. Het onderzoek had twee doelen. Het eerste doel was om te bepalen welke instrumenten die werden gebruikt bij deelnemers van de CoVa-training, geschikt waren om af te nemen bij deze doelgroep. Het tweede doel was het meten van het effect van de interventie op vier denkvaardigheden: impulsiviteit; probleem oplossen; perspectief nemen en moreel en kritisch redeneren.

In de oorspronkelijke onderzoeksopzet werden zes instrumenten gebruikt om deze denkvaardigheden te meten. Uiteindelijk bleken vijf van de zes instrumenten geschikt om af te nemen bij de doelgroep van de CoVa-training. In een periode van twee jaar hebben 330 CoVa-deelnemers een voormeting en een nameting met een deel van de instrumenten met goed gevolg uitgevoerd. Uiteindelijk hebben 162 deelnemers de volgende vragenlijsten ingevuld: 'Eigen invloed' - dit is de vertaling van Locus of Control (18 items versie), en 'Manieren van denken'; de vertaling van de Barrat Impulsivity Scale (versie 11 - 30 items). De overige 168 deelnemers hebben de volgende vragenlijsten ingevuld: 'Denken en doen' (dit is de vertaling van de Eysenck Impulsivity Scale waarbij twee van de 24 items zijn weggelaten omdat deze voor gedetineerden niet te beantwoorden zijn), gecombineerd met Gough's Socialisation Scale waarbij één van de 46 items om onduidelijke redenen niet is meegenomen. In 'Criminaliteit' zijn weer twee instrumenten gecombineerd, de Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles (PICTS - 17 items) en de Crime PICS II schaal (20 items), 'Denken, voelen en doen' is de vertaalde versie van de Novaco Anger Scale (73 items). Het betreft hier een zogegeten psychometrische evaluatie van de doelen. Er is niet gekeken naar de validiteit van de gebruikte instrumenten, omdat wij er bij de analyse in dit onderzoek vanuit zijn gegaan dat de vragenlijsten meten wat ze beogen te meten. Bij de analyse van de instrumenten is gekeken naar de grootte en de significantie van

het beoogde verschil tussen de voormeting en de nameting. Daarnaast is de effectgrootte als maat meegenomen in de analyses.

De eerste belangrijke conclusie op basis van de gegevens is, dat als we een significant verschil tussen voor- en nameting vinden, dit altijd een verandering in de voorspelde richting is.

De tweede conclusie moet zijn dat de effectgrootte over het algemeen klein is. Bij twee onderdelen vinden we een acceptabele effectgrootte. Het betreft de mate van verantwoordelijkheid voor het eigen gedrag, gemeten met Locus of control, en de Gebrek aan planning-schaal van Barratts Impulsivity Scale. Bij deze laatste attitude is het effect van de CoVa-training het grootst.

Op het gebied van socialisatie (Gough's Socialisation Scale) hebben de CoVa-deelnemers al bij de voormeting een hogere (en dus 'betere') score dan bij elk van de metingen bij de Engelse criminele populaties waar deze test is uitgevoerd. De score van de 'normale' Engelse populatie laat zien dat er ook voor de CoVa-deelnemers bij deze attitude nog voldoende ruimte voor verbetering is. De CoVa-training levert een klein (maar significant) effect op voor deze attitude. Als het gaat om de impulsiviteit (gemeten met Eysencks Impulsivity Scale) vinden we een klein maar significant effect. Bij deze schaal geldt, net als bij socialisatie, dat de normale populatie veel 'beter' scoort, bij deze schalen is er dus veel verbeterpotentieel voor de deelnemers.

Verder is er ook gekeken naar de verschillen tussen subgroepen die we binnen de CoVa-deelnemers onderscheiden. Uiteindelijk vonden we de meeste subschalen waar een effect kon worden geconstateerd bij de subgroep met een hoog risico voor recidive. Op zes subschalen vinden we een bescheiden effect. Het betreft de volgende (sub)schalen: Gough's Socialisation Scale, Eysenck Impulsivity Scale, Locus of Control, Gebrek aan planning-schaal van de BIS-11, de totaalscore BIS-11 en de cognitieve indolentie (CI) van de PICTS.

Daarmee is het positieve effect van de CoVa-training het grootst bij deze groep. De verwachting vooraf was dat bij de groepen met een hoog risico op recidive het effect van de CoVa-training groter zou zijn. Dit heeft deze analyse dan ook bevestigd.

Op basis van de resultaten van de analyses wordt aanbevolen om de volgende (sub)schalen te gebruiken in het vervolgonderzoek: CAPL uit de BIS-11, Eysencks Impulsivity scale, Gough Socialisation, Locus of control en Cognitieve indolentie uit de PICTS. Hiermee kunnen de resultaten van de CoVa-trainingen verder worden geëvalueerd en gemonitord.

Inleiding

Deze rapportage gaat in op de effecten van de training Cognitieve Vaardigheden (CoVa). Dit is een van de acht nieuwe gedragsinterventies voor volwassen justitiabelen, voorlopig erkend door de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie. De centrale vraagstelling in deze onderzoeksopzet betreft de vraag in hoeverre de programmadoelen van de Training Cognitieve Vaardigheden worden behaald. Deze vraag is voor dit onderzoek als volgt vertaald: Wat is het effect van de gedragsinterventie op de cognitieve vaardigheden van deelnemers?

Onderzoeksopzet

In het oorspronkelijke onderzoeksdesign zouden de cognitieve vaardigheden voor de training en na de training worden gemeten met een aantal vragenlijsten. Op basis van een verandering in de score zou dan bepaald kunnen worden wat het effect van de interventie is. Hiervan is afgeweken omdat eerst nog moest worden nagegaan welke vragenlijsten voldeden voor dit doel.

Aanvankelijk waren er twee sets gemaakt van bestaande vragenlijsten die deels overlappende vaardigheden meten. De eerste sessies met deze vragenlijsten zouden twee vragen moeten beantwoorden:

- Welke lijsten zijn betrouwbaar ingevuld?
- Welke lijsten beste het beste de vaardigheden en veranderingen daarin?

Vervolgens zou een design worden uitgevoerd met een definitieve set van vragenlijsten bij een experimentele groep en een vergelijkbare controlegroep. De experimentele groep zou daarbij de interventie ondergaan, terwijl de controlegroep geen enkele interventie in dezelfde periode zou ondergaan. Beide groepen zouden de vragenlijsten voorafgaand aan de training invullen, en na elf weken (de trainingsperiode) nogmaals. Op deze manier zou het mogelijk zijn om op grond van de verschillen tussen de voor- en nameting bij de experimentele groep de effecten van de CoVa-training te bepalen.

In die opzet zou ook rekening zijn gehouden met de te constateren *random* effecten bij de controlegroep.

Uiteindelijk is dit design niet gevolgd, en zijn in de periode 2005-2007 de twee sets met vragenlijsten bij elke CoVa-training vooraf en achteraf uitgevoerd. Wel is besloten om voorafgaand aan de uitwerking een deelonderzoek uit te voeren naar de vraag of de gebruikte vragenlijsten in het onderzoek betrouwbaar en consistent zijn ingevuld. Hierbij werden de ingevulde vragenlijsten op twee manieren bekeken. In de eerste plaats is gekeken of de antwoordpatronen niet afweken van de verwachte antwoordpatronen in de vragenlijsten. In de tweede plaats is nagegaan of er niet teveel ontbrekende antwoorden voorkwamen op de vragenlijsten. Bij vijf van de zes gebruikte vragenlijsten bleken de antwoordpatronen overeen te komen met de verwachtingen. Ook bleken er betrekkelijk weinig ontbrekende waarden voor te komen (tussen 0% en 5%). Bij een van de gebruikte vragenlijsten ('Problemen oplossen') bleken er wel afwijkende antwoordpatronen op te treden. Dit was het geval bij bijna 33% van de respondenten; het percentage ontbrekende waarden bleek ongeveer 20%. Op basis van deze kenmerken is besloten deze vragenlijst niet mee te nemen in de analyses. De analyses zijn dus uitgevoerd op vijf van de zes gebruikte vragenlijsten.

Subvragen

De analyses zijn gedaan om op basis van de centrale vraagstelling enkele subvragen over de CoVa trainingen te beantwoorden.

1. In hoeverre treden er verbeteringen op in de cognitieve vaardigheden van deelnemers van de CoVa?
2. Zijn er verschillen in effecten tussen de diverse cognitieve vaardigheden?
3. Zijn er verschillen in effecten op de cognitieve vaardigheden tussen deelnemers aan intramurale dan wel extramurale trainingen?
4. Zijn er verschillen in effecten tussen intramurale groepen, die voornamelijk bestaan uit deelnemers uit ISD, en andere intramurale groepen?
5. Zijn er verschillen in effecten tussen groepen (categorieën) deelnemers, bijvoorbeeld leeftijd, etnische afkomst, geslacht?

6. Zijn er verschillen in effecten tussen groepen met een lage uitval en met een hoge uitval van deelnemers?
7. Is er een relatie tussen effecten van de CoVa en het recidiverisico (de score op de RISC)?

Voor de beantwoording van deze vragen is gebruik gemaakt van de vragenlijsten, die als voor- en nameting werden afgenomen. Deze worden beschreven in hoofdstuk 1. In dit hoofdstuk vergelijken we ook de voormetingscores van de deelnemers met de bekende normscores voor de vragenlijsten, om een beter beeld te krijgen van de populatie. Tevens beschrijven we in dit hoofdstuk de populatie CoVa-deelnemers op basis van een aantal achtergrondvariabelen. Vervolgens gaat hoofdstuk 2 in op de verschillen tussen de voormeting en de nameting op alle vragenlijsten. Hier komt het effect van de CoVa-training aan de orde (vraag 1 en 2). In hoofdstuk 3 komen alle onderverdelingen van de populatie aan bod, gegroepeerd naar algemene kenmerken, uitvalpercentage, intra- of extramurale groepen, en RISC-score (vraag 3 tot en met 7). Hoofdstuk 4 tot slot bevat een samenvatting, conclusies en aanbevelingen over de gepresenteerde gegevens.

1. *Onderzoeksgroep en vragenlijsten*

1.1. *De onderzoeksgroep*

Vanaf september 2005 (start implementatie) tot 28 juni 2007 zijn er zestig CoVa-groepen gestart; hiervan zijn twee groepen voortijdig gestopt en over drie groepen waren geen nametingen beschikbaar. Dit resulteert in 55 groepen die in het onderzoek zijn betrokken.

Deze 55 groepen bevatten:

- 664 kandidaten die waren aangemeld voor de CoVa
- 76 kandidaten die niet zijn gestart met de training
- 588 deelnemers die zijn gestart
- 424 deelnemers die de CoVa hebben voltooid
- 164 deelnemers die voortijdig zijn uitgevallen

Bij de 588 deelnemers die zijn gestart, zijn 507 voormetingen afgenomen. Een gedeelte van de deelnemers wilde pertinent niet meewerken en een klein gedeelte was niet aanwezig tijdens de sessie waarop de voormeting werd ingevuld. We hebben voor het onderzoek alleen de gegevens verzameld van deelnemers die de CoVa hebben voltooid (424 deelnemers) en bij wie een voor- én nameting is afgenomen. Er zijn in totaal 370 nametingen afgenomen. Na verwerking van de vragenlijst zijn er 330 deelnemers overgebleven bij wie dezelfde vragen in voor- en nameting zijn afgenomen, die bruikbaar zijn voor analyse.

De groep bestaat voornamelijk uit mannen, een kleine 5% van de deelnemers is vrouw (in totaal zestien deelnemers). De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is ruim 30 jaar. De grootste groep (de modus) is echter aanzienlijk jonger, namelijk 20 jaar (27 deelnemers). De verdeling naar verschillende leeftijdscategorieën staat weergegeven in de onderstaande tabel.

tabel 1 Leeftijd van de CoVa-deelnemers

	Frequency	Percentage	Valid Percentage
18 t/m 24 jaar	130	39,4%	40,0%
25 t/m 39 jaar	150	45,5%	46,2%
40 t/m 54 jaar	45	13,6%	13,8%
Totaal	325	98,5%	100,0%
Missing	5	1,5%	
Totaal	330	100,0%	

De volgende tabel laat zien vanuit welke reclasseringsregio de deelnemers afkomstig zijn. De CoVa-deelnemers zijn voornamelijk afkomstig uit de regio Alkmaar-Haarlem, Rotterdam-Dordrecht en 's-Hertogenbosch.

tabel 2 Herkomst naar regio

	Frequency	Percentage	Valid Percentage
Alkmaar-Haarlem	61	18,5%	18,8%
Amsterdam	17	5,2%	5,2%
Breda-Middelburg	7	2,1%	2,2%
Den Haag	17	5,2%	5,2%
Limburg	21	6,4%	6,5%
Midden-Oost Nederland	41	12,4%	12,6%
Noord-Nederland	21	6,4%	6,5%
Rotterdam-Dordrecht	64	19,4%	19,7%
's-Hertogenbosch	67	20,3%	20,6%
Utrecht-Arnhem	9	2,7%	2,8%
Totaal	325	98,5%	100,0%
Missing	5	1,5%	
Totaal	330	100,0%	

Een gedeelte van de deelnemers was op het moment van de voor-meting van de vragenlijsten gedetineerd, deze groep volgde de training intramuraal. De niet-gedetineerde deelnemers volgden de training extramuraal. De verhouding tussen de deelnemers die de training intramuraal en extramuraal volgden, vinden we in de onderstaande tabel. Bijna 31% van de deelnemers heeft de training extramuraal gevolgd. Het overgrote deel van de CoVa-deelnemers was gedetineerd in de periode dat de training plaatsvond.

tabel 3 Verblijfplaats

	Frequency	Percentage	Valid Percentage
Extramuraal	101	30,6%	30,6%
Intramuraal	229	69,4%	69,4%
Totaal	330	100,0%	100,0%

Een gedeelte van de deelnemers die de training intramuraal hebben gevolgd behoorde tot de groep stelselmatige daders en was afkomstig uit een Inrichting voor Stelselmatige Daders, de zogenaamde ISD'ers. Het aandeel van deze groep was ruim 22% van de intramurale groep (zie tabel 4).

tabel 4 deelnemer afkomst uit ISD?

	Frequency	Percentage	Valid Percentage
Ja	51	22,3%	22,3%
Nee	178	77,7%	77,7%
Totaal	229	100,0%	100,0%

Van de deelnemers is tevens de kans op recidive bepaald met behulp van de RISC. De gemiddelde RISC-score van de gehele groep bedraagt 69. Op dit moment laten de RISC-scores zich typeren naar drie klassen (Reclassering Nederland, 2004): de groep met een laag risico op recidive (RISC-score 0 - 31), de groep met een gemiddeld risico op recidive (RISC-score 32 - 81) en de groep met een hoog risico op recidive (RISC-score 82 of hoger). De deelnemers zijn op basis van deze indeling als volgt te typeren.

tabel 5 Indeling naar RISC-scores

	Frequency	Percentage	Valid Percentage
Laag	11	3,3%	3,6%
Midden	197	59,7%	64,2%
Hoog	99	30,0%	32,2%
Totaal	307	93,0%	100,0%
Onbekend	23	7,0%	
Totaal	330	100,0%	

Slechts een heel klein gedeelte van de deelnemers heeft een laag risico op recidive (ruim 3%). De grootste groep heeft een gemiddeld risico, maar ook nog een aanzienlijke groep heeft een hoog risico op recidive.

De etnische achtergrond van de deelnemers is onderscheiden naar autochtoon en allochtoon op basis van het geboorteland van de deelnemer en het geboorteland van de ouders. Uiteindelijk is 47% van de deelnemers allochtoon. De grootste groep onder de allochtonen zijn de Antillianen, gevolgd door de Surinamers en Marokkanen, en als laatste relatief grote groep de Turken.

1.2. Vragenlijsten

De CoVa gebruikt bij de voor- en nameting verschillende psychologische tests. Deze tests bevatten gestandaardiseerde, door de deelnemer zelf gerapporteerde gegevens, die een indicatie vormen voor het behalen van de programmadoelen. Ze hebben als doel:

- het bieden van kwaliteitscontrole op de geleverde interventie;
- het meten van effect van de interventie op specifiek vastgestelde doelen (vier denkvaardigheden);
- evaluatie van het programma volgens accreditatie eisen;
- het stimuleren van de verdere ontwikkeling van de interventie.

De interventiecoaches nemen de metingen af, omdat de aanwezigheid van de trainers invloed zou kunnen hebben op het invulgedrag van de deelnemers. Voor de interventiecoaches zijn instructies opgesteld. Dit is gedaan om de afname zoveel mogelijk te standaardiseren. Deelnemers ontvangen vooraf zo goed en volledig mogelijke informatie. Het invullen van de vragenlijsten vormt voor deelnemers een onderdeel van de training.

Bij deelnemers wordt enkele dagen voor aanvang van de CoVa een voormeting gedaan. De meting is, vanwege het grote aantal vragenlijsten, opgedeeld in twee delen. De ene helft van een groep deelnemers krijgt deel 1 en de andere helft deel 2. Deelnemers worden *at random* toegewezen aan deel 1 of deel 2. Eenzelfde verdeling geldt ook voor de nameting, die identiek is aan de voormeting. Een deelnemer krijgt beide keren dezelfde vragenlijst.

Deel 1 bestaat uit:

Vragenlijst 1 'Eigen invloed'

Vragenlijst 2 'Manieren van denken'

Vragenlijst 3 'Problemen oplossen'

Deel 2 bestaat uit:

Vragenlijst 1 'Denken en doen'

Vragenlijst 2 'Criminaliteit'

Vragenlijst 3 'Denken, voelen en doen'

De vragenlijsten 'Eigen invloed', 'Problemen oplossen', 'Denken en doen' en 'Criminaliteit' zijn dezelfde als de vragenlijsten die in het Verenigd Koninkrijk worden gebruikt voor de evaluatie van het programma Enhanced Thinking Skills (CoVa). Dit is gedaan om vergelijking van resultaten mogelijk te maken. Daarnaast zijn er twee vragenlijsten 'Manieren van denken' en 'Denken, voelen en doen', die wel in Nederland, maar niet in het Verenigd Koninkrijk worden gebruikt. 'Manieren van denken' meet ongeveer hetzelfde als 'Eigen invloed'. 'Manieren van denken' wordt al in Nederland gebruikt en gekeken kan worden welke het meest geschikt is voor de Nederlandse situatie. Dit geldt ook voor 'Denken, voelen en doen'. Er is gekozen voor 'Manieren van denken' en 'Denken, voelen en doen', omdat beide al in Nederland gevalideerd zijn. Uiteindelijk zijn alle vragenlijsten afkomstig van Engelse originelen. 'Eigen invloed' is de vertaling van Locus of Control (18 items versie), 'Manieren van denken' is de vertaling van de Barrat Impulsivity Scale (versie 11), 'Probleem oplossen' komt van de Social Problem Solving Inventory, 'Denken en doen' is de vertaling van de Eysenck Impulsivity Scale waarbij twee van de 24 items zijn weggelaten omdat deze voor gedetineerden niet te beantwoorden zijn, gecombineerd met Gough's Socialisation Scale waarbij één van de 46 items om onduidelijke redenen niet is meegenomen. In 'Criminaliteit' zijn weer twee instrumenten gecombineerd, de Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles (PICTS) en de Crime PICS II schaal, 'Denken, voelen en doen' is de vertaalde versie van de Novaco Anger Scale.

Zoals in de theoretische handleiding CoVa is beschreven, is deze training gericht op het verbeteren van de volgende cognitieve vaardigheden, die zijn gemeten met de volgende vragenlijsten:

1. Impulsiviteit:
Eysenck Impulsivity Scale, BIS-11.
2. Probleem oplossen (denkfouten en cognitieve stijl):
Social problem Solving Inventory, PICTS.
3. Perspectief nemen:
Crime PICS II, NAS, Gough's Socialisation Scale.
4. Moreel en kritisch redeneren:
Locus of Control.

De gekozen vragenlijsten beogen deze cognitieve vaardigheden te meten.

1.2.1. *Uitwerking van de opzet*

Het doel van psychometrische evaluatie is het meten van de impact van specifieke interventies op groepen individuen. Het gaat om het meten van de programmadoelen. De 'what works' literatuur benadrukt het belang van ingebouwde evaluatieprocedures om er zeker van te zijn dat de interventies hun gestelde doelen halen. De procedures zijn onderdeel van een continu proces van kwaliteitsonderzoek. Veel (Engelse en Canadese) interventies zijn succesvol in het aantonen van positieve veranderingen in het gedrag en de attitude van justitiabelen. Onderzoek naar recidive duurt al snel enige jaren en geeft weinig directe feedback voor trainers en staf (Wartna, 2005). Onderzoek naar de programmadoelen geeft sneller resultaten en meer eenduidige input voor programmamedewerkers.

De meting van de programmadoelen bestaat uit een meting van de impact die dit aanbod heeft op het functioneren van de deelnemers. De impact van het programma kan worden uitgedrukt in termen van de vorderingen die de projectdeelnemers op de diverse probleemgebieden maken. Als de programmatheorie correct is, vormen deze vorderingen een indicatie van de te realiseren reductie van de recidive. Hoe succesvoller een programma is in het halen van de programmadoelen, des te minder recidive mag er op termijn worden verwacht.

In deze rapportage wordt ingegaan op de veranderingen in de score op de vragenlijsten, die zijn toe te wijzen aan de interventie, de CoVa-training (zie Hoofdstuk 2). Aangezien we eveneens iets willen melden over de gevonden scores van de deelnemers, gaan we - waar mogelijk en relevant - ook in op de normscores van verschillende groepen voor de onderscheiden vragenlijsten. Zo krijgen we naast de beoogde verandering in de cognitieve vaardigheden ook een beeld van de populatie die heeft deelgenomen aan de CoVa. Dit beeld wordt voornamelijk geschetst op basis van Engels onderzoek. Waar mogelijk zijn ook referenties uit andere taalgebieden gebruikt.

Van een aantal van de gebruikte lijsten ontbreken normscores voor de 'normale' populatie. Voor de vragenlijst 'Criminaliteit' is dit logisch, omdat deze speciaal bedoeld is voor criminelen. Van de hier gebruikte Eysenck Impulsivity scale met 22 items bestaan buiten het Engelse onderzoek geen normscores. Om deze reden is

besloten deze schaal af te nemen bij alle medewerkers van de reclassering in Nederland. Omdat er in de vertalingen van Gough's Socialisation Scale en de BIS-11 nog een aantal bijzonderheden waren (zie paragraaf) zijn ook die vragenlijsten voorgelegd aan alle reclasseringsmedewerkers.

Oorspronkelijk was het de bedoeling om met de definitieve set van vragenlijsten een onderzoeksdesign te gebruiken dat gebruik maakt van een controlegroep. Het was de bedoeling om de *random* effecten te meten in dezelfde tijdsperiode als de CoVa-training, en bij een soortgelijke groep als de CoVa-deelnemers. Het verschil zou zijn dat deze groep geen gedragsinterventie aangeboden kreeg. Dit is uiteindelijk niet als zodanig uitgevoerd. Daarom is besloten om alle reclasseringsmedewerkers die de drie vragenlijsten invulden, na elf weken opnieuw te vragen deze lijsten in te vullen. We mogen deze groep echter niet beschouwen als een controlegroep, omdat die niet dezelfde achtergrondkenmerken heeft als de CoVa-deelnemers. Toch geeft deze meting wel informatie over de *random* effecten in attitude die optreden na elf weken als er geen gedragsinterventie plaatsvindt. Deze uitkomsten zijn te gebruiken om de resultaten van de effectmeting beter te duiden.

1.3. Normscores vragenlijsten

Hierna gaan we nader in op de verschillende vragenlijsten, de normscores op deze vragenlijsten en de scores van de deelnemers aan de CoVa-trainingen op deze vragenlijsten.

Als eerste moet worden opgemerkt dat voor de scoring van de vragenlijsten gebruik is gemaakt van de Engelse programma-evaluatiemeting van de National Probation Service, onderdeel van de Home Office. In deze programma-evaluatie staan echter enkele storende fouten in de gebruikte schalen. Zo staat bij de schaal 'Ontkenning van het leed van de slachtoffers' uit de Crime PICS II een verkeerd item genoemd als behorende tot de schaal. Ook ontbreekt het juiste item. Bij de schaal 'Huidige attitude ten aanzien van criminaliteit' uit de PICTS is een verkeerd item genoemd en ontbreekt het juiste item. Dit betekent dat als de scoring direct zou worden overgenomen uit de Engelse evaluatie, er van de genoemde vragenlijsten geen vergelijkbare resultaten zijn te verkrijgen.

Vandaar dat hier de originele handleidingen van de vragenlijsten zijn gebruikt om de beoogde scoring van de schalen toe te kunnen passen. Wij gaan ervan uit dat de fouten in de Engelse publicatie berusten op ongecorrigeerde typfouten en niet op een foute toepassing van de gevalideerde vragenlijsten.

Ook bij de vertaling naar het Nederlands vallen twee zaken op. Zo is er een item uit de Gough Socialisation Scale niet vertaald en dus ook niet meegenomen in de Nederlandse versie. Dit betekent dat deze schaal maar uit 45 in plaats van 46 items bestaat. Hierdoor is de scoringstabel van positieve en negatieve items van zowel Eysencks Impulsivity Scale als Gough Socialisation Scale volkomen door elkaar komen te staan. Dat betekent dat deze onzinnige resultaten zou opleveren als we deze op de vragenlijsten zouden toepassen. Uiteindelijk zijn de correcte scores samengesteld op basis van de indeling van positieve en negatieve items uit de handleidingen van de Eysenck Impulsivity Scale en de Gough Socialisation Scale. Deze juiste scoringsversies staan bij de vragenlijsten vermeld.

Verder zijn twee items uit de Barrat Impulsivity Scale hetzelfde vertaald; dit betekent dat in de Nederlandse versie een item twee keer voorkomt. Deze zelfde versie (met twee dezelfde items) is echter eerder in onderzoek van Hildebrand (2004) ook gebruikt bij een groep forensisch psychiatrische patiënten, zonder onoverkomelijke bezwaren.

Omdat dit onderzoek geen validiteitsonderzoek is, zijn wij er bij de analyse vanuit gegaan dat de vragenlijsten meten wat ze beogen te meten. De validiteitsvraag komt in dit onderzoek dus niet aan de orde. Informatie hierover is te vinden in de evaluatiehandleiding van de CoVa.

In totaal is er van 330 deelnemers een voor- en een nameting verzameld op één van de twee sets vragenlijsten. In totaal hebben 162 deelnemers Deel 1 volledig ingevuld; 168 deelnemers hebben deel 2 volledig ingevuld. Dus van 330 deelnemers is zowel een voor- als nameting beschikbaar. Eerst bespreken we de vragenlijsten uit Deel 1, daarna die uit Deel 2.

1.3.1. Vragenlijst 'Eigen invloed'

Zoals al vermeld, is de vragenlijst 'Eigen invloed' een vertaling van de Engelse vragenlijst 'Locus of control'. Deze vragenlijst meet de mate waarin personen gebeurtenissen zien als een gevolg van hun eigen gedrag. Hiermee geven ze de eigen controle ofwel invloed aan op gebeurtenissen. Een van de doelstellingen van de CoVa is een verandering in het denken naar een grotere mate van erkenning van de eigen verantwoordelijkheid bij de justitiabelen. Een hoge score duidt op iemand die gelooft dat hij/zij controle heeft over zijn/haar eigen probleemgedrag en kan beïnvloeden wat er met hem/haar gaat gebeuren. Een lage score op deze schaal duidt op externaliseren. Externaliseren betekent hier dat justitiabelen aannemen dat externe factoren hun gedrag beïnvloeden en controle hebben over hun leven.

Van de 'Locus of control' test bestaan veel verschillende versies die meer of minder goed gevalideerd zijn. In dit geval is gebruik gemaakt van de versie van Craig, Franklin en Andrews (1984), waarbij een 18^e item is toegevoegd. Die versie leverde bij 40.000 gedetineerden een betere factorlading op dan de originele 17-items versie van de test.

In de tabel hieronder staan de normscores voor Engelse gedetineerden.

tabel 6 Normscores Locus of control

	N	Gem.	SD
Gedetineerden voor de interventie	16938	43,94	7,22
Gedetineerden na de interventie	15052	47,57	7,04
Gedetineerden follow-up	11805	48,09	7,17
Personeel van een penitentiaire inrichting (trainers)	269	51,54	4,94
Niet-justitiabelen	200	55,60	6,20

Uit de tabel wordt duidelijk dat niet-gedetineerden duidelijk hoger scoren op deze test dan gedetineerden. Tevens is de standaarddeviatie bij de niet-gedetineerden lager. Dit duidt erop dat de verschillende scores van de individuen binnen deze groepen minder ver uiteen liggen dan bij de gedetineerden.

Hieronder staan de gegevens voor de CoVa-deelnemers, het betreft hier voor alle duidelijkheid de voormeting.

tabel 7 Scores CoVa-deelnemers Locus of control

	N	Gem.	SD
CoVa-groep	158	46,17	7,07

De CoVa-deelnemers scoren hoger (en dus beter) dan de Engelse gedetineerden voor de interventie: een verschil van ruim 2 punten. Dit betekent dat de CoVa-deelnemers iets minder externaliseren dan de Engelse gedetineerden voor de interventie. De score is echter lager dan alle andere Engelse groepen. De CoVa-deelnemers externaliseren dus meer dan de andere Engelse groepen. De standaarddeviatie van de CoVa-groep is vergelijkbaar met die van de Engelse gedetineerden.

Vergeleken met de 'normale' populatie (niet-justitiabelen) scoren de CoVa-deelnemers veel lager (dus slechter). Uiteindelijk haalt maar 5% van de CoVa-deelnemers een score die gelijk is aan het gemiddelde van de normale populatie.

De interne consistentie van de schaal die is gebruikt bij de CoVa-groep is 0,69. Daarmee is die iets hoger dan de interne consistentie van de schaal die in Engeland is gebruikt, deze was namelijk 0,66. Toch is de interne consistentie van deze schaal (iets) lager dan hij idealiter zou moeten zijn, namelijk minimaal 0,70.

De verwachting is dat de score op de vragenlijst 'Eigen invloed' na de CoVa-training hoger zal zijn dan voor de training.

Scoring

Hieronder staat hoe een ingevulde vragenlijst 'Eigen invloed' wordt gescoord.

tabel 8 Scoring Locus of control

altijd mee eens	mee eens	weet niet	niet mee eens	nooit mee eens
4	3	2	1	0

tabel 9 Scoring positieve/omgekeerde items

Positieve items	1, 5, 7, 8, 13, 15, 16
Omgekeerde items	2, 3, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 14, 17, 18

1.3.2. Vragenlijst 'Manieren van denken'

De vragenlijst 'Manieren van denken' is een vertaling van de Engelse Barrat Impulsivity Scale (BIS, versie 11). De ontwikkeling van de BIS begon aan het einde van de jaren '50 in een door Barratt geleid onderzoek naar impulsiviteit (Barratt, 1994). Impulsiviteit is een belangrijke factor van de persoonlijkheid. Een sterke relatie tussen impulsiviteit en criminaliteit is wetenschappelijk goed onderbouwd.

Tijdens de ontwikkeling van de BIS-5 (Barratt, 1959) tot en met de BIS-10 (Patton et al., 1995) verbeterden de constructvaliditeit en de psychometrische eigenschappen van de lijst gestaag. In de oorspronkelijke BIS tot en met de tiende versie ervan werden de volgende dimensies onderscheiden: (1) motorisch impulsief, (2) cognitief impulsief en (3) niet gepland impulsief. De cognitief impulsieve factor werd in replicatieonderzoek echter onvoldoende bevestigd.

Bij het laatste herontwerp, de BIS-11 (Barratt, 1994), die uit 30 items bestaat, werden de cognitieve en de motorische component gecombineerd tot een cognitieve-motorische schaal en een aandacht-voor-details schaal. Deze laatste is waarschijnlijk het meest gerelateerd aan 'cognitieve stijl'. Patton et al. (1995) legden de herziene versie voor aan drie groepen: studenten (N = 412), psychiatrische patiënten (N = 248) en gevangenen (N = 73). Factoranalyse selecteerde inderdaad drie tweede-orde factoren, die Aandacht, Motorische impulsiviteit en Gebrek aan planning gelabeld werden. De psychometrische kwaliteiten van de BIS-11 blijken bevredigend. De totale itempool lijkt impulsiviteit te meten als een homogeen construct (de correlatie tussen de drie factoren is significant ($r = .46-.53$, $p < .0001$; Patton et al., 1995). De interne consistentie van de test bleek acceptabel (in verschillende buitenlandse studies onder verschillende populaties varieert Cronbachs alpha voor de totaalscore van $a = 0,79$ tot $a = 0,82$, (Fossati, Di Ceglie, Acquarini, & Barratt, 2001; zie ook Carrillo-de-la-Pena et al., 1993; Patton et al., 1995). Cronbachs alpha voor de BIS-11 in dit onderzoek bedraagt 0,81 en is daarmee ideaal voor individueel voorspellend gebruik.

In het Amerikaanse onderzoek van Monahan (2001), The MacArthur Violence Risk Assessment Study, wordt een groep net ont-slagen psychiatrisch patiënten vergeleken met een groep normale

burgers die naar leeftijd, geslacht, ras en woonomgeving, vergelijkbaar is met de psychiatrische groep. Dit leverde de volgende scores voor de BIS-11 op.

tabel 10 BIS-11 scores bij Amerikaanse psychiatrische patiënten

	N	Gem.	SD
Totaalscore	1134	75,7	12,3
Aandacht	1134	20,1	4,2
Motorische impulsiviteit	1134	24,9	5,3
Gebrek aan planning	1134	30,7	5,7

tabel 11 BIS-11 scores bij Amerikaanse normale controlegroep

	N	Gem.	SD
Totaalscore	519	73,4	8,1
Aandacht	519	20,5	3,1
Motorische impulsiviteit	519	23,3	4,1
Gebrek aan planning	519	29,6	4,4

In Nederland is de BIS-11 gebruikt bij een steekproef van 90 mannelijke forensisch psychiatrische patiënten (Samkalden, 2005). Dit leverde de volgende tabel met scores op.

tabel 12 BIS-11 scores bij Nederlandse forensisch psychiatrische patiënten

	N	Gem.	SD
Totaalscore	90	61,1	8,2
Aandacht	90	16,7	3,2
Motorische impulsiviteit	90	19,5	4,0
Gebrek aan planning	90	24,9	4,0

In een Spaans onderzoek onder 180 mannelijke forensisch psychiatrische patiënten werden de volgende scores gevonden (Folino, Escobar-Córdoba, Castillo, 2006).

tabel 13 BIS-11 scores bij Spaanse forensisch psychiatrisch patiënten

	N	Gem.	SD
Totaalscore	180	63,4	8,64
Aandacht	180	17,72	2,78
Motorische impulsiviteit	180	19,24	4,84
Gebrek aan planning	180	26,43	4,31

In een Engels onderzoek onder Borderline Personality patiënten werden BP-patiënten vergeleken met een controlegroep van 39 normale personen (Berlin & Rolls, 2004).

tabel 14 BIS-11 scores bij Borderline Personality Participants

	N	Gem.	SD
Totaalscore	19	83,0	10,1
Aandacht	19	21,8	4,0
Motorische impulsiviteit	19	27,8	3,8
Gebrek aan planning	19	33,4	4,7

tabel 15 BIS-11 scores bij Normal Control Participants

	N	Gem.	SD
Totaalscore	39	60,1	9,5
Aandacht	39	15,7	3,1
Motorische impulsiviteit	39	22,1	3,5
Gebrek aan planning	39	22,4	4,6

Het onderzoek onder alle reclasseringsmedewerkers levert de volgende scores op voor de BIS-11 en de subschalen.

tabel 16 BIS-11 scores bij Reclasseringsmedewerkers

	N	Gem.	SD
Totaalscore	484	57,9	7,5
Aandacht	484	16,0	2,7
Motorische impulsiviteit	484	19,2	3,6
Gebrek aan planning	484	22,7	3,4

De voormeting van de CoVa-groep levert de volgende scores op.

tabel 17 BIS-11 scores bij CoVa-deelnemers

	N	Gem.	SD
Totaalscore	151	62,6	10,2
Aandacht	157	17,4	3,4
Motorische impulsiviteit	156	19,9	4,4
Gebrek aan planning	154	25,3	4,7

De veronderstelling is dat de totaalscore van de BIS-11 hoger is dan normaal bij gedetineerden. De laagste score vinden we bij de Reclasseringsmedewerkers, ook de standaarddeviaties zijn bij deze groep het laagst. De normale Amerikaanse burgers uit de controlegroep van het MacArthur onderzoek scoren echter aanzienlijk hoger dan

de forensisch psychiatrische groepen. De CoVa-deelnemers scoren vergelijkbaar met de forensisch psychiatrisch patiënten. Ze scoren echter veel lager dan de Borderline Personality patiënten en lager dan de psychiatrische groep en de normale controlegroep uit het Amerikaanse onderzoek van Monahan (2001). Over het algemeen laat de Gebrek aan planning subschaal de meeste variantie zien. Verwacht wordt dat na de CoVa-training de score op BIS-11 zal zijn afgenomen.

Scoring

Hieronder staat hoe de scoring op de drie subschalen (Aandacht voor details, Motorische impulsiviteit, Gebrek aan planning) van een ingevulde vragenlijst 'Manieren van denken' verloopt.

tabel 18 Scoring BIS-11

Aandacht voor details	Motorische impulsiviteit	Gebrek aan planning
4, 7, 10, 13, 16, 19, 24, 27	2, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 23, 26, 29	1, 3, 5, 8, 11, 14, 17, 20, 22, 25, 28, 30

De totaalscore per sleutel wordt verkregen door de punten van de daarbij behorende items bij elkaar op te tellen. Hoe hoger de score, hoe meer sprake is van impulsiviteit.

tabel 19 Scoring positieve/negatieve items

		bijna nooit / nooit	soms	vaak	bijna altijd / altijd
Positief gestelde items:	1, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 17, 19, 22, 30	4	3	2	1
Negatief gestelde items:	2, 3, 4, 9, 12, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 23-29	1	2	3	4

1.3.3. Vragenlijst 'Denken en doen'

De vragenlijst 'Denken en doen' is een vertaling van twee Engelse vragenlijsten, namelijk Eysencks Impulsivity Scale en Gough's Socialisation Scale. Net als de BIS-11 beoogt Eysencks Impulsivity Scale iets te zeggen over de impulsiviteit van respondenten. De impulsiviteitschaal bestaat uit 22 items afkomstig van de 24 items van de originele schaal, gemaakt door Eysenck & Eysenck (1978).

De vragenlijst heeft een goede onderzoeksbeschrijving en wordt veel gebruikt bij justitiabelen in het Verenigd Koninkrijk. Het is onderdeel van de testbatterij van de Engelse Prison Service voor de evaluatie van cognitieve vaardigheidsprogramma's en om die reden een goede bron met aanzienlijke analytische informatie over de populatie justitiabelen in het Verenigd Koninkrijk.

De interne consistentie van dit instrument bij een steekproef van ruim 4.500 justitiabelen in een Engels onderzoek bedroeg 0,89. De interne consistentie van deze schaal bij de CoVa-groep bedraagt 0,84 - eveneens zeer hoog - en daarmee ideaal voor voorspellingen op individueel niveau.

Omdat de Impulsivity Scale speciaal voor gebruik bij gedetineerden is beperkt tot 22 items, kunnen we de resultaten van de CoVa-groep alleen vergelijken met de normen vanuit het Engelse onderzoek en met de scores van de reclasseringsmedewerkers. Deze staan hieronder in de tabel weergegeven.

tabel 20 Normscores Eysencks Impulsivity

Impulsiviteit	N	Gem.	SD
voor de interventie	16429	11.67	5.52
na de interventie	14602	8.46	5.52
Follow-up	11538	7.59	5.50

Bovenstaande populatie is onder te verdelen naar een groot aantal verschillende subgroepen, de resultaten hiervan zien we in de onderstaande tabel.

tabel 21 Normscores Eysencks Impulsivity

	Voor de interventie			Na de interventie			Follow-up		
	Gem.	SD	n	Gem.	SD	n	Gem.	SD	n
Reasoning and Rehabilitation Enhanced	10.94	5.6	3063	7.44	5.3	2716	6.93	5.3	2321
Thinking Skills	11.90	5.5	10741	8.72	5.5	9859	7.80	5.5	8015
Male Inmates	11.61	5.5	13117	8.45	5.5	11943	7.62	5.5	9779
Female Inmates	13.05	5.1	687	8.39	5.2	632	7.36	5.5	557
White inmates	11.95	5.5	11088	8.65	5.6	10062	7.80	5.6	8362
Black inmates	10.46	5.3	2284	7.64	5.2	2103	6.81	5.1	1630
Other not known	11.33	5.7	432	7.61	5.4	410	6.76	5.1	344
Under 18	15.10	4.0	277	12.71	5.2	241	11.81	5.4	176
18-20 years	13.99	4.7	2244	10.95	5.4	1983	9.85	5.6	1505
Adults	11.14	5.5	11251	7.86	5.4	10322	7.13	5.3	8631
Non-lifers	12.13	5.4	10920	8.87	5.5	9937	7.99	5.5	7996
Lifers	8.77	5.5	2044	6.03	4.8	1871	5.52	4.7	1678

In de onderstaande tabel zijn de resultaten van de meting bij de reclasseringsmedewerkers weergegeven.

tabel 22 Eysencks Impulsivity bij reclasseringsmedewerkers

Impulsiviteit	N	Gem.	SD
Voormeting	487	4,82	3,01

De score van de CoVa-deelnemers bij de voormeting zijn ter vergelijking weergegeven in de volgende tabel.

tabel 23 Eysencks Impulsivity bij CoVa-deelnemers

Impulsiviteit	N	Gem.	SD
Voormeting	163	8.16	4.80

De gemiddelde score op de Impulsivity Scale van de CoVa-deelnemers is aanzienlijk lager (en dus 'beter') dan die van de Engelse justitiabelen bij de voormeting. De score is zelfs iets lager dan die van de Engelse steekproef bij de nameting. De CoVa deelnemers komen wat betreft impulsiviteit nog het dichtst in de buurt van de Engelse gevangenen die levenslang gekregen hebben. Dit betekent dat de CoVa-deelnemers veel minder impulsief gedrag vertonen dan Engelse justitiabelen. Ook de standaarddeviatie in de Nederlandse groep is lager, wat inhoudt dat er minder spreiding in de gevonden scores is gevonden. Toch komt de gemiddelde score van de groep CoVa-deelnemers nog niet in de buurt van de gemiddelde score van de 'normale' groep, de reclasseringsmedewerkers. Dit wil zeggen dat er op dit gebied nog een behoorlijke verbetering mogelijk is voor de CoVa-deelnemers.

Net als bij de BIS-11, is het ook bij de Impulsivity Scale de verwachting dat de totaalscore zal afnemen na de training.

Scoring

Hierna wordt weergegeven hoe een ingevulde vragenlijst 'Denken en doen' voor het gedeelte van de Eysenck Impulsivity Scale moet worden gescoord.

tabel 24 Scoring Eysencks Impulsivity Scale

Waar	Niet waar
------	-----------

tabel 25 Scoring positieve/negatieve items

Positieve items	1, 2, 4, 11, 12, 13, 14, 19, 22, 23, 24, 35, 36, 37, 38, 47, 48, 57, 58, 59	Scoor 1 punt per item als 'waar' is gekozen
Omgekeerde items	3, 21	Scoor 1 punt per item als 'niet waar' is gekozen.

Het gebrek aan sociale attitudes, de onmogelijkheid van perspectief nemen, of het begrijpen van de consequenties vanuit het standpunt van een ander, is vastgesteld als een van de karakteristieken van delinquent / crimineel denken. Socialisatie is gedefinieerd als de mogelijkheid tot werken met een realistische verzameling van sociale verwachtingen en kritieken.

De Gough Socialisation Scale is ontstaan uit items van de California Psychological Inventory. Gough (1960) ontdekte door zijn onderzoek dat asociale groepen gemiddeld lager scoorden dan sociale groepen. Van de Gough Socialisation Scale bestaan verschillende versies met een verschillend aantal items. In het Engelse referentieonderzoek (Gudjonsson & Roberts, 1981) is de versie gebruikt met 46 items. Opmerkelijk genoeg is bij de vertaling van deze Engelse versie naar het Nederlands gekozen voor een schaal met 45 items. Waarom één item is weggelaten is niet bekend. Dit levert wel een probleem op bij de vergelijking van het Engelse materiaal met het Nederlandse materiaal. Vandaar dat is gekozen om aan de Nederlandse score een individueel bepaalde constante toe te voegen, zodat de totaalscores beter te vergelijken zijn. Het blijft echter enigszins twijfelachtig om dit te doen, omdat de bijdrage van het ontbrekende item aan de totaalscore in de Engelse versie niet bekend is.

De interne consistentie van dit instrument bleek bij het originele validatie-onderzoek van Gough (1987) onder 6000 proefpersonen 0,78. De interne consistentie van de socialisatieschaal bij de

CoVa-groep bedraagt 0,65 en is daarmee lager dan in het validatie onderzoek.

Voor de normscores maken we gebruik van Engels onderzoek onder gedetineerden en het onderzoek onder de reclasseringsmedewerkers. De resultaten van de Engelse populatie justitiabelen worden getoond in de onderstaande tabel.

tabel 26 Normscores Gough Socialisation

socialisatie	N	Gem.	SD
Voor de interventie	16429	20,60	5,32
Na de interventie	14602	22,65	5,18
Follow-up	11538	22,96	5,11

Ook voor deze groep zijn een groot aantal subgroepscores bekend. Deze staan hieronder in een tabel weergegeven.

tabel 27 Normscores subgroepen Gough Socialisation

	Voor de interventie			Na de interventie			Follow-up		
	Gem.	SD	n	Gem.	SD	n	Gem.	SD	n
Reasoning and Rehabilitation Enhanced	20.76	5.30	3119	22.83	5.10	2745	23.05	5.09	2345
Thinking Skills	20.57	5.26	10833	22.55	5.12	9951	22.88	5.07	8072
Male Inmates	20.62	5.28	13260	22.57	5.11	12059	22.88	5.07	9854
Female Inmates	20.49	5.18	692	23.35	5.21	637	23.59	5.12	563
White inmates	20.33	5.23	11175	22.37	5.07	10173	22.69	5.03	8451
Black inmates	21.93	5.21	2334	23.71	5.17	2115	23.97	5.14	1621
Other not known	20.93	5.61	443	23.01	5.27	408	23.61	5.21	345
Under 18	19.55	4.03	281	21.08	4.43	246	21.08	4.48	175
18-20 years	20.04	4.73	2277	21.75	4.73	2016	21.99	4.66	1518
Adults	20.76	5.39	11361	22.82	5.18	10405	23.12	5.14	8701
Non-lifers	20.64	5.26	11047	22.70	5.13	10045	23.02	5.08	8068
Lifers	20.69	5.41	2055	22.27	5.05	1872	22.55	5.04	1673

De score op de socialisatie schaal beoogt ook een maat te zijn om criminelen van niet-criminelen te onderscheiden. DeFrancesco en Taylor (1993) hebben in een klein onderzoek ter ondersteuning van de validiteit van de socialisatieschaal onder criminelen en niet-criminelen dit verschil aangetoond. Uit de gegevens in de tabel blijkt dat de score onder niet-criminelen aanzienlijk hoger is dan onder criminelen. Opvallend bij beide groepen is ook dat de standaarddeviatie groter is dan bij de Engelse populatie justitiabelen.

tabel 28 Normscores niet-criminelen Gough Socialisation

Socialisatie	N	Gem.	SD
Criminelen	91	19.41	7.38
Niet-criminelen	30	36.13	7.46

De resultaten van het onderzoek bij de reclasseringsmedewerkers wordt getoond in de onderstaande tabel.

tabel 29 Gough Socialisation scores reclasseringsmedewerkers

Socialisatie	N	Gem.	SD
Voormeting	487	31,12	3,84

De score van de CoVa-deelnemers bij de voormeting wordt getoond in de onderstaande tabel.

tabel 30 Gough Socialisation scores CoVa-deelnemers

socialisatie	N	Gem.	SD
voormeting	168	24.45	4.93

Wat opvalt, is dat de scores op de socialisatieschaal bij de CoVa-deelnemers hoger (en dus 'beter') zijn dan die bij de vergelijkbare Engelse groep. De vergelijking tussen de Engelse subgroepen bij de socialisatieschaal laat ook veel minder variantie zien dan bij de impulsiviteitsschaal.

Wat we op basis van deze gegevens moeten concluderen, is dat de CoVa-deelnemers bij de start van het programma al beter gesocialiseerd zijn dan de Engelse groep. In vergelijking met de niet-criminele groepen scoren ze echter nog aanmerkelijk slechter. Dit betekent dat er voor de Gough Socialisation, net als voor Eysencks Impulsivity, nog een behoorlijke verbetering mogelijk is voor de CoVa-deelnemers. De verwachting is dat de socialisatie-score na de training hoger zal zijn dan voor de training.

Scoring

In de onderstaande tabellen staat hoe een ingevulde vragenlijst 'Denken en doen' voor het gedeelte van de Gough Socialisation Scale moet worden gescoord.

tabel 31 Scoring Gough Socialisation Scale (SO)

Waar	Niet waar
------	-----------

tabel 32 Scoring positieve/negatieve items

Positieve items	10, 15, 18, 20, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 40, 41, 43, 50, 52, 55, 60, 61, 65.	Scoor 1 punt per item als 'waar' is gekozen.
Omgekeerde items	5, 6, 7, 8, 9, 16, 17, 25, 26, 30, 33, 39, 42, 44, 45, 46, 49, 51, 53, 54, 56, 62, 63, 64, 66, 67	Scoor 1 punt per item als 'niet waar' is gekozen.

1.3.4. Vragenlijst 'Criminaliteit'

De vragenlijst 'Criminaliteit' is een vertaling van twee samengevoegde Engelse vragenlijsten, Crime-PICS II (Frude, Honess and Maguire, 1994) en de Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles (PICTS) (Walters, 2002).

Crime-PICS II meet attitudes ten aanzien van criminaliteit. De vragenlijst zorgt voor een algemene score en twee subschalen. De hier gebruikte versie van Crime-PICS II bestaat uit 20 items (de originele versie van Crime-PICS bevatte nog een andere subschaal die bestaat uit 15 items, deze is hier buiten beschouwing gelaten omdat de lijst anders te uitgebreid zou worden). In de verschillende schalen komen dus overlappende items voor:

tabel 33 Korte omschrijving van de schalen van Crime PICS II

Schaal	items	korte omschrijving
Algemene houding t.a.v. het plegen van delicten (GAO)	17	mate waarin criminaliteit een acceptabele manier van leven is.
Anticipatie op recidive (ARO)	6	acceptatie van de waarschijnlijkheid van recidive
Ontkenning van het leed van de slachtoffers (VHD)	3	idem als schaal

De subschaal 'Anticipatie op recidive' is een van de weinige schalen die een zelfinschatting bevat van deze belangrijke criminele attitude.

De interne consistentie van de subschalen GAO, ARO en VHD in het oorspronkelijke Engelse onderzoek (N=2545) bedroeg achtereenvolgens 0,88, 0,82 en 0,78. De schalen zijn daarmee ruim voldoende tot zeer goed geschikt voor individueel voorspellend gebruik.

Bij de CoVa-deelnemers vinden we een interne consistentie van de subschalen van achtereenvolgens 0,79, 0,54 en 0,56. Op

grond van deze beperkte gegevens zou alleen de GAO-schaal geschikt zijn voor individueel voorspellend gebruik.

Een hoge score op de subschalen betekent voor GAO, ARO en VHD achtereenvolgens 'een hoge mate van acceptatie van criminaliteit als een manier van leven', 'een hoge mate van acceptatie van de waarschijnlijkheid van recidive' en 'een hoge mate van ontkenning van het leed van slachtoffers'.

In de tabel hieronder staan de normscores van de drie schalen van Crime-PICS II. De groep waar deze normering op is gebaseerd bestond uit verdachten die geen detentie hadden opgelegd gekregen (extramuraal) in het Verenigd Koninkrijk. Ze waren geselecteerd voor algemene programma's over criminaliteit.

tabel 34 Normscores Crime-PICS II

Crime-PICS II	N	Gem.	SD
algemene houding t.a.v. het plegen van delicten.	2388	45,6	12,7
anticipatie op recidive	2454	15,5	5,71
ontkenning van het leed van de slachtoffers	2468	8,2	3,38

Bij deze meting bestaat geen aparte voor- en nameting. Indicaties van het mogelijke effect van een programma ontbreken dus voor deze score.

De scores tijdens de voormeting op de subschalen bij de CoVa-deelnemers zien we in de onderstaande tabel.

tabel 35 Crime-PICS II scores CoVa-deelnemers

Crime-PICS II	N	Gem.	SD
Algemene houding t.a.v. het plegen van delicten	165	38,64	9,84
Anticipatie op recidive	163	11,75	3,78
Ontkenning van het leed van de slachtoffers	155	7,41	2,93

De verschillen met de Engelse steekproef zijn aanzienlijk. De CoVa-deelnemers scoren op de subschalen GAO en ARO bijna 20% lager (en dus 'beter') dan de vergelijkbare Engelse groep en 10% lager op de subschaal VHD. Ook de standaarddeviatie is op alle schalen aanmerkelijk kleiner, wat betekent dat de CoVa-groep de vragenlijst

eenduidiger heeft ingevuld. Op basis van de theorie is te verwachten dat de scores op de subschalen van Crime-PICS II zullen dalen na de training.

Scoring

In onderstaande tabellen staat hoe de scoring van een ingevulde vragenlijst 'Criminaliteit' wat betreft het Crime-PICS II gedeelte moet worden gedaan.

tabel 36 Scoring Crimi PICS II

helemaal mee oneens	Mee oneens	weet niet	mee eens	helemaal mee eens
1	2	3	4	5

tabel 37 Scoring omgekeerde items

Crime-PICS	Items	omgekeerde items
Algemene houding t.a.v. het plegen van delicten	1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 20	8, 9, 15, 19
Anticipatie op recidive	3, 4, 14	8, 9, 19
Ontkenning van het leed van de slachtoffers	2, 13, 18	

Walters & White (1989) ontwikkelden op basis van interviewonderzoek van Yochelson & Samenow (1976) een visie op 'criminele leefstijl'. De criminele leefstijl omvat drie elementaire condities: familie en omgevingsfactoren, keuzes (die het gedrag sturen naar een bepaalde optie) en cognities (het aanpassen van gedachten om gedrag te rechtvaardigen of schuldgevoelens uit te bannen). Samen vormen ze een complex systeem dat veel verschillende kanten op kan. Walters & White richtten zich op het cognitieve element van het model en kwamen op acht overlappende denkpatronen. Dit resulteerde in de uit 80 items bestaande PICTS, die gebruikt wordt in programma-evaluaties van de Prison & Probation Service in het Verenigd Koninkrijk. Recent werk met populaties justitiabelen heeft aangegeven dat niet al de acht schalen voldoende betrouwbaarheid bezitten of gelden als criterium voor verandering. De Cognitieve Indolentie Schaal was de meest veelbelovende (Blud, et al., 2003). Vier studies hebben de voorspellende kracht van de verschillende PICT-schalen onderzocht. Eén daarvan onderzocht de disciplinaire

aanpassing van 536 mannen in een medium security penitentiaire inrichting met een follow-up van twee jaar.

Glenn Walters (2001) heeft de PICTS recentelijk gereviseerd, waarbij hij de acht schalen sorteerde tot twee algemene inhoudelijke schalen met een gereduceerd aantal items. De ene schaal gaat over de huidige criminele attitude en de andere over de criminele attitude in het verleden. Valideringsonderzoek naar de twee schalen, bij populaties justitiabelen in de Verenigde Staten, wijst op een grotere stabiliteit voor de criminele attitude in het verleden (12 items), maar op een grotere voorspellende kracht voor de huidige criminele attitudeschaal (13 items) op toekomstige discipline en resultaten na vrijlating.

De schaal met huidige criminele attitude is opgenomen in deel 2 van de voor- en nameting, samen met vier items van de originele 80 items tellende PICTS. Deze laatste zijn bedoeld om ook een score te krijgen op de Cognitieve Indolentie Schaal. De hier gebruikte PICTS heeft dus zeventien items. Verhoogde scores op huidige criminele attitude betekenen een identificatie met crimineel gedachtegoed. Deze schaal is wellicht de beste, op zichzelf staande, voorspeller van toekomstige betrokkenheid bij criminaliteit en recidive van de PICTS. Een score van 26 of meer wordt als verhoogd verondersteld bij mannen.

De Cognitieve Indolentie Schaal is typisch verhoogd bij individuen die uitvluchten zoeken en de makkelijke weg om problemen heen bewandelen. Deze mensen zijn voortdurend in de problemen, omdat hun uitvluchten zich vroeg of laat tegen hen keren. Individuen met een hoge score worden vaak gekenmerkt als lui, ongemotiveerd en onverantwoordelijk. Het is mogelijk cognitieve indolentie aan te pakken door individuen te trainen in het gebruik van de vaardigheid kritisch denken.

De interne consistentie van de subschaal 'huidige criminele attitude' (CS) was bij een onderzoek onder 450 Amerikaanse mannelijke gedetineerden 0,88. Cronbachs alpha van de subschaal 'cognitieve indolentie' (CI) was bij een onderzoek onder 4571 Engelse justitiabelen 0,77.

De waarden in dit onderzoek onder CoVa-deelnemers zijn voor de subschaal CS 0,89 en voor de subschaal CI 0,72 en daarmee ruim voldoende voor individueel voorspellend gebruik.

De normscores voor deze twee subschalen staan weergegeven in de onderstaande twee tabellen.

tabel 38 Norm scores van de schaal CS

Populatie	Gem.	SD	N
UK reclasseringscliënten geselecteerd voor programma's	29,8	9,27	2175
UK reclasseringscliënten, na het volgen van programma's	28,43	9,02	659
VS gedetineerden, gem. beveiliging, na programma's	23,56	8,34	85
VS gedetineerden, zware beveiliging, na programma's	26,94	7,17	18
VS reclasseringscliënten, na programma	25,37	8,73	26
Canadese gedetineerden, gem. Beveiliging	23,22	7,97	19

tabel 39 Norm scores van de schaal CI

Populatie	Gem.	SD	N
VS gedetineerden gem. beveiliging	14,35	4,96	
VS gedetineerden zware beveiliging	16,69	4,69	
UK gedetineerden voor programma	18,05	4,7	14665
UK gedetineerden na programma	15,40	4,7	13258
UK gedetineerden follow-up	14,68	4,7	10815
UK justitiabelen in de gemeenschap voor programma	19,20	5,3	2265

De scores van de CoVa-deelnemers tijdens de voormeting op de subschalen worden getoond in de onderstaande tabel.

tabel 40 PICTS-scores CoVa-deelnemers

PICTS	N	Gem.	SD
CS	160	18,66	11,15
CI	164	13,59	6,23

De gemiddelde score van de CoVa-deelnemers op de CS schaal is aanzienlijk lager (en dus beter) dan bij Engelse en Amerikaanse equivalente groepen. Iets minder pregnant, maar nog altijd zichtbaar, is de lagere (en dus betere) gemiddelde score van de CoVa-deelnemers op de subschaal CI. Opvallend is hierbij wel dat bij deze twee schalen de spreiding van de scores onder de CoVa-deelnemers duidelijk hoger is dan bij de Engelse en Amerikaanse groepen. Het is de verwachting dat de scores op beide subschalen na de training zullen dalen.

Scoring

In onderstaande tabellen staat hoe de scoring van een ingevulde vragenlijst 'Criminaliteit' voor het PICTS gedeelte moet worden gedaan.

tabel 41 Scoring PICTS

helemaal mee oneens	mee oneens	weet niet	mee eens	helemaal mee eens
0	1	2	3	4

tabel 42 Itemverdeling subschalen PICTS

	Itemverdeling
'Huidige attitude t.a.v. criminaliteit'	21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 31, 33, 34, 35, 37
Cognitieve Indolentie	22, 23, 25, 28, 29, 30, 32, 36

1.3.5. Vragenlijst 'Denken, voelen en doen'

De vragenlijst 'Denken, voelen en doen' is een vertaling van de Novaco Anger Scale (Novaco, 1994) en is oorspronkelijk ontwikkeld binnen The MacArthur Violence Risk Assessment Study (Monahan, 2001). De vragenlijst wordt niet in Engeland gebruikt, maar is toegevoegd omdat hij al wel was vertaald en bij de Nederlandse TBS-populatie is gebruikt (door de Van der Hoevenkliniek). De vragenlijst bestaat uit een deel A met 48 items en een deel B met 25 items. In deel A staan uitspraken over wat mensen denken, voelen en doen. Op een driepuntsschaal moet worden aangegeven in hoeverre men vindt dat de uitspraak wel/niet van toepassing is. Hierin staat centraal hoe individuen woede ervaren.

In deel B staan uitspraken over situaties waarin iemand kwaad kan worden. Op een vierpuntsschaal moet worden aangegeven hoe kwaad men in de betreffende situatie zou worden. Deel B meet de intensiteit van boosheid (woede) in verschillende provocerende situaties.

Over de interne consistentie van de twee subschalen is beperkt informatie in de literatuur gevonden. In een onderzoek onder 176 forensisch psychiatrische patiënten (Hornsveld, Van Dam-Baggen, Lammers, Nijman & Kraaiaam, 2004) bleek de interne consistentie voor deel A 0,95 en voor deel B 0,93.

Op basis van het onderzoek onder de CoVa-deelnemers is Cronbachs alpha berekend voor de beide subschalen NAS-A en NAS-B; deze zijn achtereenvolgens 0,95 en 0,94 en daarmee extreem hoog. Beide schalen zijn dan ook zeer geschikt voor individueel voorspellend gebruik.

Op basis van de literatuur is het mogelijk de NAS-scores van een aantal vergelijkende groepen weer te geven als normscores.

In het Amerikaanse onderzoek van Monahan (2001), The MacArthur Violence Risk Assessment Study, wordt een groep net ontstagen psychiatrisch patiënten vergeleken met een groep normale burgers die qua leeftijd, geslacht, ras en woonomgeving, vergelijkbaar is met de psychiatrische groep. Dit leverde de volgende scores voor de NAS op.

tabel 43 Normscores NAS

Meetinstrument	Psychiatrisch patiënten			Normale Burgers		
	Gem.	N	SD	Gem.	N	SD
NAS-A	95,1	1131	16,9	81,2	518	13,7
NAS-B	69,6	1131	14,1	61,8	518	13,7
NAS-A+B	164,7	1131	28,4	143,0	518	25,0

In een onderzoek onder 176 forensisch psychiatrische patiënten (Hornsveld, van Dam-Baggen, Lammers, Nijman & Kraaimaat, 2004) werd de Nederlandse NAS gebruikt als vergelijkingsinstrument. Dit gaf voor deze groep de volgende resultaten.

tabel 44 Normscores NAS

Meetinstrumenten	Poliklinische patiënten			Klinische patiënten		
	Gem.	N	SD	Gem.	N	SD
NAS-A+NAS-B	149,1	69	32,4	132,3	110	24,4

In een ander onderzoek van Hornsveld (2006) werd de NAS-A gebruikt bij een groep van 336 forensisch psychiatrische patiënten.

tabel 45 Normscores NAS

Meetinstrumenten	Poliklinische patiënten			Klinische patiënten		
	Gem.	N	SD	Gem.	N	SD
NAS Deel A	91,4	200	19,0	82,8	136	13,4

In IJslands onderzoek van Wood en Newton (2002) onder 69 mannelijke gedetineerden werd de NAS eveneens gebruikt als vergelijkingsinstrument. De resultaten staan hierna weergegeven, onderverdeeld naar gewelddadige en niet-gewelddadige daders.

tabel 46 Normscores NAS

	Violent offenders			Non-violent offenders		
	Gem.	N	SD	Gem.	N	SD
NAS-A+B	145.88	32	29.12	137.58	31	19.90

In een onderzoek van Hildebrand (2004) zijn 87 TBS'ers vergeleken op een aantal instrumenten waaronder de NAS. De groep is verdeeld in 'psychopaten' (N=27) en 'non-psychopaten' (N=60). De gegevens van deze groepen op de NAS staan in de onderstaande tabel weergegeven.

tabel 47 Normscores NAS

Meetinstrument	psychopaten			Non-psychopaten		
	Gem.	N	SD	Gem.	N	SD
NAS-A	86,1	27	12,0	79,9	60	12,6
NAS-B	50,3	27	11,6	50,9	60	11,7
NAS-A+B	136,4	27	-	130,8	60	-

De voormeting van de CoVa-deelnemers leverde de volgende gegevens voor de Novaco Anger Scale op.

tabel 48 NAS-scores CoVa-deelnemers

Meetinstrument	Gem.	N	SD
NAS-A	84,90	160	16,02
NAS-B	50,53	160	12,83
NAS-A+B	135,41	156	26,97

Het overzicht laat zien dat de CoVa-deelnemers redelijk 'gemiddeld' scoren op boosheid/woede in vergelijking met andere delinquente groepen in binnen- en buitenland. Opvallend is echter wel dat de twee Amerikaanse steekproeven aanzienlijk hoger scoren dan de meeste andere groepen. Vooral het gegeven dat de 'normale' burgers gemiddeld een hogere score hebben dan de meeste forensisch psychiatrische groepen patiënten, doet vermoeden dat de precieze betekenis van deze score minder helder is te duiden.

De verwachting is dat de score op zowel de NAS-A als de NAS-B na de training lager zal zijn dan bij de voormeting.

Scoring

In onderstaande tabellen staat hoe de scoring van een ingevulde vragenlijst 'Denken, voelen en doen' moet worden gedaan.

tabel 49 Scoring NAS deel A

nooit waar	soms waar	altijd waar
1	2	3

tabel 50 Scoring NAS deel B

Helemaal niet kwaad	Beetje kwaad	Behoorlijk kwaad	Erg kwaad
1	2	3	4

tabel 51 Itemverdeling subschalen NAS

	Itemverdeling
NAS - deel A	1 - 48
NAS - deel B	1 - 25

2. *Effecten van de CoVa-training*

In dit hoofdstuk gaan we in op de gemeten effecten van de CoVa-training. Dit effect drukken we uit in een verandering van score op de gebruikte meetinstrumenten. In het vorige hoofdstuk werd al de verwachte richting aangegeven van de scores na de training.

Hieronder bekijken we of we de verwachte verandering bij de CoVa-deelnemers vinden en zo ja, hoe groot het effect van de verandering is. Hierbij behandelen we de CoVa-deelnemers als één groep. Het gaat in totaal om 330 deelnemers die zijn onderverdeeld in twee groepen die elk drie vragenlijsten hebben ingevuld. De eerste groep bestond uit 168 deelnemers. Zij hebben de volgende vragenlijsten ingevuld:

- Eysenck Impulsivity Scale
- Gough Socialisation Scale
- Crime PICS II
- PICTS
- Novaco Anger Scale

De tweede groep bestond uit 162 deelnemers die de volgende vragenlijsten hebben ingevuld:

- Locus of Control
- Barratt Impulsivity Scale

Hoewel de tweede groep nog een derde vragenlijst heeft ingevuld, behandelen wij deze (Social Problem Solving Questionnaire) hier niet verder, omdat deze vragenlijst zeer onbetrouwbaar was ingevuld.

2.1. *Random effecten*

Voor het benoemen van *random* effecten die op kunnen treden in een periode van elf weken zonder aanduidbare interventie, is enige uitleg noodzakelijk. Aan alle reclasseringsmedewerkers is elf weken na het invullen van de vragenlijsten voor het referentiemateriaal

van een 'normale' populatie, nogmaals gevraagd de drie lijsten in te vullen. Van de 487 medewerkers die de eerste keer hadden meegewerkt, werkten uiteindelijk 220 medewerkers opnieuw mee aan de vervolgmeting. Zoals eerder opgemerkt, hebben de reclassering-medewerkers niet alle lijsten ingevuld, maar alleen die lijsten waarvan geen betrouwbare referentiegegevens van een 'normale' populatie bestonden. Het gaat dan om: Eysenck Impulsivity Scale, Gough Socialisation Scale en Barratt Impulsivity Scale.

De resultaten van de twee metingen bij deze groep staan in de onderstaande tabel weergegeven.

tabel 52 Scores voor- en nameting reclasseringsmedewerkers

	voormeting		Nameting		Verschil	Significantie	N
	M	SD	M	SD			
Eysenck impulsivity	4,80	3,17	4,31	3,29	-	ns	218
Gough socialisation	31,23	3,87	31,66	3,58	-	ns	218
BIS							
COST	15,94	3,08	16,08	2,85	-	ns	215
IM	18,96	3,90	19,25	3,67	-	ns	217
CAPL	22,98	3,57	22,90	3,34	-	ns	216
Totaal	57,81	8,37	58,24	7,88	-	ns	215

De gevonden verschillen tussen de voor- en de nameting zijn zeer klein en geen van alle significant. Dit betekent dat we op basis van deze cijfers kunnen concluderen dat voor deze groep een periode van elf weken zonder interventie, geen enkel aantoonbaar effect heeft op de score op de gebruikte vragenlijsten.

2.2. *Effecten bij de CoVa-deelnemers*

In de weergave hierna is per schaal en per vragenlijst aangegeven wat het verschil is tussen de voor- en nameting. Daarbij wordt de significantie van het gevonden verschil aangegeven als dat kleiner is dan 0,025 (de helft van de standaardgrenswaarde om te spreken van een 'verschil'). Er is gekozen voor deze 'strengere' norm omdat er in dit design geen gebruik is gemaakt van een controlegroep. We gaan er dus vanuit dat een verschil groter in de gewenste richting moet zijn alvorens we spreken van een betekenisvol verschil. Aangezien we de richting van het verschil op voorhand verwachtten, is de significantie eenzijdig getoetst.

Een ander punt is dat we met de gehanteerde groepsgrootte al snel significante verschillen kunnen aantonen, zelfs bij zeer kleine verschillen. Daarom is ook de effectgrootte meegenomen. De gemiddelden kunnen namelijk aanzienlijk verschillen door natuurlijke variatie die per abuis kan worden verondersteld als een effect van het interventieprogramma (de CoVa-training). Er is een statistische maat die rekening houdt met deze variatie. Daarmee kan een effectgrootte worden berekend die kan worden toegewezen aan het effect van het programma. Het betreft hier Cohens *d*. Een effectgrootte van 0,2 wordt beschouwd als een klein effect, 0,3 wordt beschouwd als een bescheiden effect, 0,5 als een gemiddeld effect en 0,8 als een groot effect. In onderzoek van deze aard wordt een effectgrootte van 0,24 beschouwd als acceptabel of gunstig.

In de onderstaande tabel staat voor elke schaal de gemiddelde waarde van de voormeting, de gemiddelde waarde van de nameting, de standaarddeviatie van beide gemiddelden, het verschil tussen voor- en nameting (indien significant), de significantie van het verschil en de effectgrootte.

tabel 53 Verschillen tussen voor- en nameting en effectgrootte per subschaal

	Voormeting		Nameting		Vershil	Signifi- cantie (1-zijdig) ¹	Effect- grootte	N
	M	SD	M	SD				
Eysenck impulsivity	8,16	4,81	7,24	4,80	,92	,001	0,19	163
Gough socialisation	24,42	4,93	25,56	4,86	-1,11	,000	0,23	168
Crime GAO	38,64	9,84	37,38	10,52	1,26	,025	0,12	165
PICS II ARO	11,75	3,78	11,47	4,04	-	ns	-	163
VHD	7,41	2,93	7,85	3,33	-	ns	-	155
PICTS CS	18,66	11,15	16,95	11,54	1,71	,010	0,15	160
CI	13,58	6,23	12,06	6,94	1,52	,000	0,23	164
NAS Part A	84,90	16,02	81,50	16,78	3,39	,000	0,21	160
Part B	50,53	12,83	48,56	12,99	1,97	,006	0,15	160
A + B	135,41	26,97	129,91	27,50	5,50	,000	0,20	156
Locus of control	46,17	7,07	47,86	6,24	-1,69	,000	0,25	158
BIS COST	17,41	3,43	17,08	3,23	-	ns	-	157
IM	19,95	4,39	19,40	4,17	-	ns	-	156
CAPL	25,25	4,73	23,83	4,37	1,42	,000	0,31	157
Totaal	62,63	10,17	60,40	9,58	2,23	,000	0,23	154

¹ Matched Pairs T-Test - van dezelfde personen worden voor- en nameting vergeleken; een verschil is significant wanneer de kans kleiner is dan 2,5% dat het verschil door toeval is ontstaan. Dit is de helft van het standaard significantieniveau, daarmee is deze toets 'strenger' dan normaal geaccepteerd.

De eerste belangrijke conclusie op basis van deze gegevens is, dat als we een significant verschil tussen voor- en nameting vinden, dit altijd een verandering in de voorspelde richting is.

De tweede conclusie moet zijn dat de effectgrootte over het algemeen klein is. Bij twee onderdelen vinden we een acceptabele effectgrootte. Het betreft de mate van verantwoordelijkheid voor het eigen gedrag, gemeten met Locus of control, en de Gebrek aan planning schaal van Barratts Impulsivity Scale. Bij deze laatste attitude is het effect van de CoVa-training het grootst.

Wat betreft de mate van verantwoordelijkheid nemen voor het eigen gedrag (Locus of control) vinden we een bescheiden effectgrootte van de CoVa-training. De effectgrootte overschrijdt echter wel onze norm van 0,24. Dit betekent dat we ervan uitgaan dat deelnemers na afloop van de training meer verantwoordelijkheid nemen voor het eigen gedrag, als gevolg van de training.

Zoals gezegd is het effect van de CoVa-training het grootst op de 'Gebrek aan planning impulsiviteit'. Dit betekent dat deelnemers na afloop van de training duidelijk minder impulsiviteit vertonen bij de planning van bezigheden en activiteiten. Ten aanzien van de totaalschaal van de BIS-11 is eveneens een klein maar positief effect bereikt met de CoVa-training.

Op het gebied van socialisatie hebben de CoVa-deelnemers al bij de voormeting een hogere (en dus 'betere') score dan bij elk van de metingen bij de Engelse criminele populaties waar deze test is uitgevoerd. De score van de 'normale' Engelse populatie laat zien dat er ook voor de CoVa-deelnemers bij deze attitude nog voldoende ruimte voor verbetering is. De CoVa-training levert een klein (maar significant) effect op voor deze attitude.

De beheersing van woede/boosheid lijkt een onderwerp waarop, op zich, bij deze groep wel winst is te behalen, zeker gezien de scores van de CoVa-deelnemers bij de voormeting. Uiteindelijk vinden we bij zowel NAS-A als de totale schaal een klein (maar significant) positief effect van de CoVa-training op woede/boosheid.

Omtrent de attitudes die gemeten worden met de vragenlijst PICTS, de huidige houding tegenover criminaliteit (CS) en cognitieve indolentie (CI), vinden we een marginaal en een klein effect van de CoVa-training. Bij de huidige houding tegenover criminaliteit geldt

dat bij de voormeting de CoVa-deelnemers al zoveel positiever scoorden dan de Engelse controlegroepen, dat een bescheiden, gemiddeld of groot effect bij deze attitude op voorhand vrijwel is uitgesloten. De voormeting van de cognitieve indolentieschaal laat een kleiner verschil met de Engelse controlegroepen zien, hoewel ook hier de CoVa-deelnemers positiever scoren. Toch vinden we een klein maar significant effect van de CoVa-training op deze attitude.

Op het gebied van de impulsiviteit (gemeten met Eysencks Impulsivity Scale) vinden we een klein maar significant effect. Op zich is het opvallend dat dit effect wordt gevonden, aangezien de CoVa-deelnemers in vergelijking met Engelse gedetineerden een stuk 'beter' scoren. Kennelijk wordt er met de CoVa-training nog een aantoonbare verbetering van de impulsiviteit van de deelnemers bereikt.

Wat betreft de attitudes die gemeten worden met de vragenlijst Crime PICS II moeten we erg terughoudend zijn om twee redenen. Enerzijds het feit dat de betrouwbaarheid van vooral de subschalen Anticipatie op recidive (ARO) en Ontkenning van het leed van slachtoffers (VHD) te laag is om in samenhang te kunnen meten wat de subschaal beoogt te meten. Op basis van de uitkomsten kunnen we stellen dat de CoVa-training hierop ook geen effect heeft gehad, met uitzondering van een marginaal effect op de algemene houding tegenover het plegen van delicten. Aan de andere kant bleek uit de voormeting dat de CoVa-deelnemers al zoveel verschillen (in positieve zin) van de Engelse controlegroepen wat betreft de algemene houding naar het plegen van delicten, dat de verbetermogelijkheden waarschijnlijk ook beperkt zijn met betrekking tot deze attitudes.

3. *Vergelijking van de subgroepen*

De onderzoeksvragen 3 tot en met 7 betreffen allemaal resultaten van uiteenlopende subgroepen. Hieronder gaan we in op de verschillen tussen de subgroepen die we binnen de CoVa-deelnemers onderscheiden.

Uiteindelijk hebben we vergelijkingen gemaakt tussen de volgende subgroepen:

- Indeling in groepen naar leeftijd, geslacht en etniciteit.
- Deelnemers aan intramurale trainingen en deelnemers aan extramurale trainingen.
- (Bij de intramurale groepen): ISD'ers en andere intramurale groepen.
- Indeling in groepen met een lage uitval en met een hoge uitval van deelnemers.
- Indeling in groepen naar de score op RISc (somscore).

Wanneer we als eerste kijken naar een mogelijk lineair verband tussen de verschillende variabelen en de scores op de subschalen vanuit de vragenlijsten, dan zien we dat er bij geen van de bovengenoemde variabelen een betekenisvol verband bestaat. De hoeveelheid verklaarde variantie van een van de subschalen op basis van (een combinatie) van de kenmerken van de subgroepen, overstijgt nergens de 15% en is in de meeste gevallen ver beneden de 10%. We spreken in dit verband pas van een betekenisvol verband als de verklaarde variantie 50% of meer bedraagt. Aangezien we dat percentage nergens bereiken, is het niet zinvol om verklaringsmodellen te ontwerpen (met behulp van regressie-analyse) op basis van de hierboven genoemde achtergrondkenmerken.

Een andere vorm van vergelijken is om te kijken of verschillende groepen volgens de bovengenoemde indelingen ook van elkaar verschillen op de scores van de subschalen. En in navolging daarvan of de effectgrootte van de CoVa-training verschillend is voor de onderscheiden groepen. Hierbij moeten we wel opmerken dat de effectgrootte van de totale populatie over het algemeen klein is.

Wanneer we de populatie verder opdelen in kleinere groepen wordt de kans dat we een significant verschil vinden tussen de scores van de subgroepen, kleiner. Omdat we de effectgrootte alleen kunnen berekenen op basis van een significant verschil (tussen voor- en nameting) betekent dit dat we de effectgrootte van met name kleinere subgroepen, bij een aantal subschalen niet kunnen vaststellen (terwijl ze er misschien wel zijn).

Op basis van een indeling naar leeftijd, geslacht en etniciteit vinden we slechts marginale verschillen tussen de onderscheiden groepen. Op zich verwachten we natuurlijk ook geen andere verschillen tussen de groepen dan we op grond van de referentiegroepen kunnen distilleren. Aangezien hierover maar heel summier informatie beschikbaar is, die ons geen perspectieven op zinvolle hypothesen biedt, laten we deze onderverdeling hier verder buiten beschouwing.

3.1. Verschil effectgrootte intra- en extramurale groepen

Als eerste gaan we in op het onderscheid tussen intramurale groepen en extramurale groepen.

Op voorhand was de verwachting dat het effect bij de extramurale groepen groter zou zijn omdat die deelnemers al in hun normale omgeving zitten. Dat geeft meer mogelijkheden om de stof uit de trainingen te oefenen in de praktijk, vergeleken met de intramurale groepen.

Voor de subschalen blijkt dat deze twee groepen maar op twee subschalen van elkaar verschillen, namelijk Eysencks Impulsivity Scale en Gough Socialisation Scale. Deelnemers uit de intramurale groepen zijn duidelijk impulsiever en minder gesocialiseerd dan deelnemers uit extramurale groepen. De scores op de twee vragenlijsten waren achtereenvolgens 8,68 (intra) - 6,85 (extra) op de Eysencks Impulsivity Scale en 23,94 (intra) en 25,76 (extra) op de Gough Socialisation Scale.

Wanneer we kijken naar het effect van de CoVa-training bij de intra- en extramurale groepen, moeten we eerst bepalen of er een significant verschil zit tussen de voor- en de nameting. Daar de extramurale groep aanzienlijk kleiner is dan de intramurale groep, is de kans dat we een significant verschil vinden tussen voor- en

nameting bij de extramurale groep een stuk kleiner. Dit zien we terug in waar we bij de extramurale subgroep maar een beperkt aantal effectgroottes kunnen berekenen. Toch zien we dat de effectgrootte bij die subschalen waar het verschil tussen voor- en nameting significant is, groter is dan bij de totale groep. De norm van een acceptabele effectgrootte van 0,24 wordt bij alle schalen (Gough socialisation, PICTS Cognitieve Indolentie, Locus of control en BIS-11 Gebrek aan planning) ruim overschreden. Er is dan ook sprake van een bescheiden effect van de training, daar waar bij de intramurale groep op vrijwel alle subschalen een marginaal tot klein effect van de training wordt gevonden.

Bij de intramurale groep vinden we vergelijkbare effectgroottes als bij de totale groep. Bij deze groep zien we bij de NAS deel A en de totale schaal wel een acceptabele effectgrootte, net als bij de BIS-11 Gebrek aan planning schaal en de totale schaal. Verder vinden we bij deze groep kleine en marginale effectgroottes bij de andere schalen.

Het onderscheid binnen de intramurale groepen naar ISD-maatregel levert, met uitzondering van de Gebrek aan planning schaal van de BIS-11, verder geen meetbare effecten op. Waarschijnlijk wordt dit veroorzaakt doordat de groep ISD'ers relatief klein is (N=51). Het feit dat ongeveer de helft van deze groep elk van de twee sets vragenlijsten heeft ingevuld, maakt dat gevonden verschillen tussen voor- en nameting slechts significant zijn indien ze behoorlijk groot zijn. Dit was, met uitzondering van de Gebrek aan planning schaal, verder niet het geval. Aangezien deze groep eveneens valt onder de groep met een hoog recidiverisico, en deze laatste groep twee keer zo groot is, lijkt het zinvoller om naar de resultaten van deze groep te kijken. In de tabel hierna is dat gedaan.

tabel 54 Vergelijking effectgrootte

Effectgrootte per subgroep	Intramuraal	Extramuraal	Totaal
Eysenck impulsivity	0,19	-	0,19
Gough socialisation	0,21	0,30	0,23
Crime PICS II			
GAO	0,18		0,12
ARO	-		-
VHD	-		-
PICTS			
CS	0,15		0,15
CI	0,19		0,23
NAS			
Part A	0,24		0,21
Part B	0,23		0,15
A + B	0,27		0,20
Locus of control	0,21	0,34	0,25
BIS			
COST	-		-
IM	-		-
CAPL	0,32		0,31
Totaal	0,24		0,23

3.2. *Verskil effectgrootte naar uitval in de groep*

De tweede onderverdeling betreft die naar uitval in de groep. Vooraf was de verwachting dat in groepen waar de uitval lager is, de effectgrootte groter zal zijn. De groepen zijn ingedeeld in twee groepen op basis van het uitvalpercentage in de groep. 'Lage uitval' is gedefinieerd als minder dan 25% uitval en 'hoge uitval' is gedefinieerd als 25% of meer uitval tijdens het traject.

Op basis van de scores op de subschalen bestaat er geen verschil tussen de groepen met een lage uitval en groepen met een hoge uitval. We zien min of meer vergelijkbare effectgroottes bij de twee groepen (zie). Het enige opvallende is dat we bij de Novaco Anger Scale bij de 'hoge uitval groep' geen verschil tussen voor- en nameting vinden, terwijl we bij de 'lage uitval groep' bij alle schalen een klein effect constateren. Bij twee subschalen (NAS deel A en de totaalscore) overschrijdt dit effect de norm van 0,24.

tabel 55 Vergelijking effectgrootte

Effectgrootte per subgroep	Lage uitval	Hoge uitval	Totaal
Eysenck impulsivity	0,17	0,22	0,19
Gough socialisation	0,26	0,17	0,23
Crime PICS II			
GAO	-	-	0,12
ARO	-	-	-
VHD	-	-	-
PICTS			
CS	-	0,22	0,15
CI	0,19	0,30	0,23
NAS			
Part A	0,26	-	0,21
Part B	0,19	-	0,15
A + B	0,24	-	0,20
Locus of control	0,22	0,29	0,25
BIS			
COST	-	-	-
IM	-	-	-
CAPL	0,31	0,32	0,31
Totaal	0,21	0,25	0,23

3.3. *Verskil effectgrootte naar RISc-score deelnemers*

Het volgende onderscheid is gemaakt op basis van de RISc-score. Deze RISc geeft aan hoe groot het risico voor recidive is. De totaalscore op de RISc kan worden onderverdeeld in drie groepen: groepen met een laag risico voor recidive (totaalscore 0 - 31), groepen met een gemiddeld risico (totaalscore 32 - 81) en groepen met een hoog risico (totaalscore 82 of hoger). De verwachting was dat bij de groepen met een hoog risico op recidive het effect van de CoVa-training groter zou zijn.

We moeten constateren dat onder de deelnemers aan de CoVa-training de groep met een laag risico sterk is ondervertegenwoordigd (3,6%). Dit betekent dat we in deze groep waarschijnlijk weinig significante verschillen met de andere groepen kunnen vinden. Daarnaast is de kans minimaal dat we voor deze groep een verschil tussen voor- en nameting (het effect) kunnen aantonen ten aanzien van de subschalen.

tabel 56 Effectgrootte per subgroep

Effectgrootte per subgroep	Laag recidive risico	Gemiddeld recidive risico	Hoog recidive risico	Totaal	
Eysenck impulsivity	-	-	0,28	0,19	
Gough socialisation	-	0,21	0,27	0,23	
Crime PICS II	GAO	-	-	0,12	
	ARO	-	-	-	
	VHD	-	-	-	
PICTS	CS	-	0,18	0,15	
	CI	-	0,26	0,23	
NAS	Part A	-	0,23	0,21	
	Part B	-	0,18	0,15	
	A + B	-	0,23	0,20	
Locus of control	-	0,24	0,4	0,25	
BIS	COST	-	-	-	
	IM	-	-	-	
	CAPL	0,88	0,31	0,31	0,31
	Totaal	-	0,24	0,24	0,23

De groep met een laag risico onderscheidt zich op geen van de subschalen significant van de groep met een gemiddeld risico. Bij de Gough Socialisation Scale en de Gebrek aan planning-schaal van de BIS-11 bestaat er een verschil in score tussen de groep met een laag risico en de groep met een hoog risico. De verwachting is dat de groep met een laag risico minder 'slecht' scoort op de subschalen. Voor de twee subschalen is het verschil conform de verwachting.

De vergelijking tussen de groep met een gemiddeld risico en de groep met een hoog risico levert meer significante verschillen op. Wat betreft de Eysencks Impulsivity Scale, Gough's Socialisation Scale, de algemene houding tegenover het plegen van delicten (GAO) en de Gebrek aan planning-schaal van de BIS-11, bestaat er een significant verschil tussen de groepen in de richting die we verwachten. De groep met een gemiddeld risico scoort namelijk 'beter' dan de groep met een hoog risico.

Wanneer we naar de effectgrootte van de CoVa-training kijken (zie), vinden we bij de groep met een laag risico maar één schaal waar een significant effect wordt gevonden (zoals eerder gemeld wordt het feit dat we maar bij één schaal een effect vinden voornamelijk veroorzaakt doordat deze groep maar uit elf personen bestaat); het effect is bij deze schaal (Gebrek aan planning-schaal

van de BIS-11) echter wel groot. Zoals verwacht, vinden we de meeste effecten waarbij de normscore (0,24) wordt overschreden bij de groep met een hoog risico voor recidive. Op zes subschalen vinden we een bescheiden effect. Daarmee is het positieve effect van de CoVa-training het grootst bij deze groep.

4. *Conclusies en aanbevelingen*

4.1. *Conclusies*

Hiervoor zijn de resultaten gepresenteerd van de analyses van de vragenlijsten die de deelnemers voorafgaand aan en na afloop van de CoVa-training hebben ingevuld. Hieruit kunnen we de volgende conclusies trekken.

1. De CoVa-training levert een marginaal (positief) effect op voor de volgende gedragskenmerken:
 - Algemene houding tegenover het plegen van delicten (Crime PICS II - GAO).
 - Huidige criminele attitude (PICTS - CS).
 - De intensiteit van boosheid (woede) in verschillende provocerende situaties (NAS-B).

2. De CoVa-training levert een klein (positief) effect op voor de volgende gedragskenmerken:
 - Impulsiviteit volgens Eysenck & Eysenck.
 - De mogelijkheid tot werken met een realistische verzameling van sociale verwachtingen en kritieken (Gough Socialisation).
 - Cognitieve indolentie (PICTS - CI).
 - Hoe individuen woede ervaren (NAS-A).
 - Gevoelens van boosheid/woede (NAS-A + NAS-B).
 - De mate waarin personen gebeurtenissen zien als een gevolg van hun eigen gedrag (Locus of control).
 - Impulsiviteit volgens Barrat (BIS-11).

3. De CoVa-training levert een bescheiden (positief) effect op voor het volgende gedragskenmerk:
 - Gebrek aan planning impulsiviteit (BIS-11 - CAPL).

4. De CoVa-training levert geen effect (noch positief noch negatief) op voor de volgende gedragskenmerken:
 - Aandacht voor details (BIS-11 - COST).
 - Motorische impulsiviteit (BIS-11 - IM).
 - Anticipatie op recidive (Crime PICS II - ARO).
 - Ontkenning van het leed van de slachtoffers (Crime PICS II - VHD).

5. Bij de 'normale' populatie reclasseringsmedewerkers die geen interventie hebben gehad, zien we na elf weken geen effect bij de volgende gedragskenmerken:
 - Impulsiviteit volgens Eysenck & Eysenck.
 - De mogelijkheid tot werken met een realistische verzameling van sociale verwachtingen en kritieken (Gough Socialisation).
 - Aandacht voor details (BIS-11 - COST).
 - Motorische impulsiviteit (BIS-11 - IM).
 - Gebrek aan planning impulsiviteit (BIS-11 - CAPL).
 - Impulsiviteit volgens Barrat (BIS-11).

6. Op basis van de resultaten van de subgroepen springen 5 subschalen er bovenuit.

Bij de Gebrek aan planning-schaal van de BIS-11 zien we een bescheiden tot groot effect van de CoVa-training bij alle subgroepen.

Bij de cognitieve indolentie schaal van de PICTS vinden we een klein tot gemiddeld effect bij vrijwel alle groepen.

Voor de mate waarin personen gebeurtenissen zien als een gevolg van hun eigen gedrag (Locus of control) vinden we een klein tot bescheiden effect van de CoVa-training bij vrijwel alle subgroepen.

Ten aanzien van de mogelijkheid tot werken met een realistische verzameling van sociale verwachtingen en kritieken (Gough Socialisation) zien we een klein effect bij vrijwel alle subgroepen.

Bij algemene Impulsiviteit (BIS-11) vinden we een klein effect bij het merendeel van de subgroepen.

7. De groep waarbij het grootste effect van de CoVa-training zichtbaar is bij de subschalen, betreft de deelnemers met een hoog recidiverisico. De CoVa-training lijkt dus vooral effectief voor een verbetering van de cognitieve vaardigheden bij deze groep.

4.2. Aanbevelingen

Vooraf

In deze studie zijn we uitgegaan van de bestaande doelstelling van de CoVa-training, en wel het verbeteren van de volgende cognitieve vaardigheden:

1. Impulsiviteit.
2. Probleem oplossen (denkfouten en cognitieve stijl).
3. Perspectief nemen.
4. Moreel en kritisch redeneren.

De gekozen vragenlijsten beogen deze cognitieve vaardigheden te meten. Onze analyse had mede tot doel uit de brede testbatterij de voor de toekomst best bruikbare vragenlijsten te kiezen om de effecten van de CoVa-training te monitoren.

We hebben drie motieven bepaald die een rol spelen bij de keuze voor een definitieve testbatterij voor CoVa-deelnemers:

- Een beperkt aantal vragen omdat deelnemers zich over het algemeen maar kort kunnen concentreren.
- Vragenlijsten die een effect op in de CoVa-training behandelde vaardigheden aan kunnen tonen.
- Vragenlijsten die betrouwbare resultaten opleveren.

Op basis van deze motieven valt één vragenlijst meteen af, en wel de vragenlijst 'Problemen oplossen'. Bij deze vragenlijst vonden we het grootste percentage ontbrekende antwoorden. Tevens was er een grote groep bij wie we op basis van de invulling konden concluderen dat de deelnemers er niets van begrepen hadden. Dit heeft er ook toe geleid deze vragenlijst niet in de verdere analyses mee te nemen, vanwege te weinig betrouwbare resultaten.

Aanbeveling 1

Eysencks Impulsivity Scale en de BIS-11 meten beide impulsiviteit, een belangrijk gedragskenmerk bij criminelen. Bij één van de subschalen van de BIS-11 vonden we het grootste effect van de CoVa-training, namelijk de Gebrek aan planning-schaal. De andere twee subschalen van de BIS-11 laten echter bij geen enkele subgroep enig effect zien. De totaalscore van de BIS-11 scoort vergelijkbaar met

Eysencks Impulsivity. Echter, Eysencks Impulsivity scale differentieert veel beter naar criminaliteit, in die zin dat 'criminele' personen gemiddeld veel hoger scoren dan niet-criminele personen (in ons onderzoek de reclasseringsmedewerkers), in vergelijking met de BIS-11. Dit betekent dat hier veel meer verbeterpotentieel in zit.

Vandaar is het de suggestie om in de definitieve testbatterij impulsiviteit te meten met de Gebrek aan planning-schaal van de BIS-11, gecombineerd met Eysencks Impulsivity scale.

Aanbeveling 2

Wat voor Eysencks Impulsivity Scale geldt, vinden we ook terug bij de Gough Socialisation Scale: een aantoonbaar effect van de CoVa-training en een aanzienlijk verbeterpotentieel vergeleken met de 'normale' populatie.

Vandaar dat wij adviseren deze vragenlijst eveneens mee te nemen in de testbatterij.

Aanbeveling 3

De vragenlijst Locus of control laat bevredigende resultaten zien. Bij vrijwel alle subgroepen vinden we een klein tot bescheiden effect van de CoVa-training. Daarnaast is de score van de 'criminele' populatie aanzienlijk lager dan de score van de score van 'normale' vergelijkingsgroepen.

Vanwege deze redenen adviseren wij deze vragenlijst mee te nemen in de testbatterij.

Aanbeveling 4

Slechts één van de subschalen van Crime PICS II laat een marginaal effect zien.

Hierom adviseren wij deze vragenlijst niet mee te nemen in de uiteindelijke testbatterij.

Aanbeveling 5

De NAS laat redelijk bevredigende resultaten zien, de effecten zijn echter klein en het is een erg uitgebreide test met veel items (73). Verder laten de scores van de Amerikaanse burgers zien dat het de vraag is in hoeverre de NAS het verschil tussen criminelen en niet-criminelen kan onderscheiden. Het 'verbeterpotentieel' is daarmee waarschijnlijk niet helder te duiden.

Daarom adviseren wij deze vragenlijst niet mee te nemen in de testbatterij.

Aanbeveling 6

De cognitieve indolentie schaal (CI uit PICTS) laat bij vrijwel alle subgroepen een klein effect zien.

Daarmee is het de moeite waard deze schaal wel mee te nemen.

Aanbeveling 7

De huidige criminele attitude schaal (CS uit PICTS) laat een marginaal effect zien van de CoVa-training. Bij de helft van de subgroepen vinden we echter geen effect. Omdat de score van de CoVa-deelnemers veel lager (en dus beter) is dan de Engelse en Amerikaanse groepen, is het de vraag in hoeverre de 'criminaliteit' met deze lijst gemeten wordt en daarmee het 'verbeterpotentieel'.

Dat betekent dat deze subschaal voor ons een twijfelgeval is.

De aanbevelingen samengevat

Op basis van deze resultaten adviseren wij om te komen tot een testbatterij voor de CoVa-deelnemers die bestaat uit de volgende onderdelen:

- CAPL uit de BIS-11 (12 items).
- Eysencks Impulsivity scale (22 items).
- Gough Socialisation (46 items).
- Locus of control (18 items).
- Cognitieve indolentie (8 items).

Eventueel is deze testbatterij nog uit te breiden met:

- Huidige criminele attitude (12 items, waarvan **8 extra items** in verband met de overlap met de CI-schaal).

Dit leidt tot een testbatterij van uiteindelijk tussen de 106 en 114 items. Vergeleken met de omvang van de testbatterij die is gebruikt voor dit onderzoek, is dat alleszins acceptabel.

Wel raden wij aan de vertaling van de Gough Socialisation nog eens goed te bekijken, waarbij het ontbrekende item uit Gough Socialisation alsnog wordt toegevoegd. Het dubbele item uit de BIS-11 komt niet voor in de CAPL, dus deze kan onveranderd gebruikt worden.

Literatuur

Barratt, E.S. (1994). Impulsiveness and aggression. In J. Monahan & H.J. Steadmen (Eds.), *Violence and mental disorder: Developments in risk assessment* (pp. 61-79). Chicago: University of Chicago Press.

Barratt, E.S., & Laughter, L. (1998). Defining, measuring, and predicting impulsive aggression: A heuristic model. *Behavioral Sciences and the Law*, 16(3), 285-302.

Berlin, H.A., & Rolls, E.T. (2004). Time perception, impulsivity, emotionality, and personality in self-harming borderline personality disorder patients. *Journal of Personality Disorders*, 18(4), 358-378.

Blud, L., Travers, R., Nugent, F., & Thornton, D. (2003). Accreditation of Offending Behaviour Programmes in H.M. Prison Service: 'What Works' in practice. *Legal and Criminal Psychology*, 8, 69-81. British Psychological Society.

Carrillo-de-la-Pena, M.T., Otero, J.M., & Romero, E. (1993). Comparison among various methods of assessment of impulsiveness. *Perceptual and Motor Skills*, 77, 567-575.

Clark, D., & Anderson, D. (2004). *Re-launch of accredited programme evaluation measures (psychometrics)*. London: Home Office, National Probation Service.

Collins, J.M., & Bagozzi, R.P. (1999). Testing the Equivalence of the Socialization Factor Structure for Criminals and Noncriminals. *Journal of Personality Assessment*, 72(1), 68-73.

Craig, A. R., Franklin, J. A. & Andrews, G. (1984). A Scale to Measure Locus of Control of Behaviour. *British Medical Journal of Medical Psychology*, 57(juni), 173-180.

Walters, G.D. (1995a). The Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles: Part I. Reliability and preliminary validity. *Criminal Justice and Behavior*, 22 (3), 307-325.

DeFrancesco, J.J. & Taylor, J. (1993). A Validational Note on the Revised Socialization Scale of the California Psychological Inventory. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 15(1), 53-56.

Von Diemen, L., et al. (2007) Adaptation and construct validation of the Barratt Impulsiveness Scale (BIS 11) to Brazilian Portuguese for use in adolescents. *Bras Psiquiatr.* 29(2), 53-156

Eckhard, C., Norlander, B. & Deffenbacher, J. (2004). The assessment of anger and hostility: a critical review. *Aggression and Violent Behavior*, 9 (1), 17-43.

Folino, J.Ó., Escobar-Córdoba, F., & Castillo, J.L. (2006). Exploración de la validez de la escala de impulsividad de Barratt (BIS 11) en la población carcelaria argentina. *Revista Colombiana de Psiquiatría*, XXXV(2), 132-148.

Fossati, A., Di Ceglie, A., Acquarini, E. & Barratt, E.S. (2001). Psychometric properties of an Italian version of the Barratt Impulsiveness Scale-11 (BIS-11) in nonclinical subjects. *Journal of Clinical Psychology*, 57(6), 815 - 828.

Gough, H. (1960). Theory and measurement of socialisation. *Journal of Consulting Psychology* 24 (1) 23-30.

Gudjonsson, G. H. & Roberts, D. R. (1981). The aggressive behaviour of personality disordered patients in relation to personality and perceptual motor performance. *Current Psychological Research*, 1(2), 101-109.

Gudjonsson, G.H., Sigurdsson, J.F., Bragason, O.O., Einarsson, E. & Valdimarsdottir, E.B. (2004). Confessions and denials and the relationship with personality. *Legal and Criminological Psychology* (2004), 9, 121-133

Hildebrand, M. (2004). *Psychopathy in the treatment of forensic psychiatric patients*. Amsterdam: Dutch University Press.

Hornsveld, R.H.J. (2006). *Ontwikkeling en evaluatie van de Agressiehanteringstherapie voor gewelddadige forensisch psychiatrische patiënten, deel I*. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.

Hornsveld, R.H.J., Dam-Baggen, C.M.J. van, Lammers, S.M.M., Nijman, H.L.I., & Kraaimaat, F.W. (2003). Forensisch psychiatrische patiënten met geweldsdelicten: persoonlijkheidskenmerken en gedrag. *Tijdschrift voor psychiatrie*, 46 (3), 133-143.

Jones, J., Minnes, P., Elms, J., Paret, L., & Vile, T. (2007, in press). Anger Management Group for Persons with Dual Diagnosis: A Pilot Study. *Journal on developmental disabilities*.

Van der Linde-de Koster, E., & Staal-Koppelman, E. (2004). *Een onderzoek onder gedetineerde overvallers*. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.

McGuire, M., et al., (2002). Short Term Effects of Probation Programs: An Evaluative Study. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 39 (1), 23-42.

Merckelbach, H., à Campo, J., Hardy, S. & Giesbrecht, T. (2005). Dissociation and fantasy proneness in psychiatric patients: a preliminary study. *Comprehensive Psychiatry*, 46 (3), 181- 185

Monahan, J., Steadman, H., Silver, E., Appelbaum, P., Robbins, P., Mulvey, E., Roth, L., Grisso, T., & Banks, S. (2001). *Rethinking risk assessment: The MacArthur study of mental disorder and violence*. New York: Oxford University Press.

Novaco, R. W. (2003). *The Novaco anger scale and provocation inventory (NAS-PI)*. Los Angeles: Western Psychological Services.

Novaco, R. W. (1976). The functions and regulation of the arousal of anger. *American Journal of Psychiatry*, 133, 1124-1128.

Paré, L. (1999). *The Role of Self-Efficacy in the Recovery Process Among Multiple Substance Abusers in Aftercare*. Quebec: Concordia University Montreal, Canada.

Patton, J.H., Stanford, M.S. & Barratt, E.S. (1995). Factor structure of the Barratt impulsiveness scale. *Journal of Clinical Psychology*, 51 (6), 768 - 774.

Van Poppel, J., Tackoen, I., & Moors, H. (2005). *Procesevaluatie Cova-2*. Tilburg: IVA.

Reclassering Nederland (2004). *Handleiding RISC versie 1.0*. Utrecht: Reclassering Nederland.

Samkalden, E. (2005). *Impulsiviteit en Agressie, De predictieve validiteit van de Barratt impulsiveness Scale (BIS -11) bij een forensisch psychiatrische populatie*. Maastricht: Universiteit van Maastricht.

Suter, J. & Byrne, M. (2000). *Female offenders are different from male offenders: anger as an example*. Paper presented at the Women in Corrections: Staff and Clients Conference convened by the Australian Institute of Criminology in conjunction with the Department for correctional Services SA and held in Adelaide, 31 October - 1 November 2000.

Walters, G.D. (1995b). The Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles: Part II. Identifying simulated response sets. *Criminal Justice and Behavior*, 22, 437-455.

Walters, G.D. (1996). The Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles: Part III. Predictive validity. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 40, 105-112.

Walters, G.D. (2006). Effect of Test Administration Set on the Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles (PICTS). *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 50 (6), 661-671

Wood, J. & Newton, A.K. (2003) The role of personality and blame attribution in prisoners' experiences of anger. *Personality and Individual Differences*, 34 (8), 1453-1465.

Yochelson, S. & Samenow S. E. (1976). *The Criminal Personality Vol. 1 A profile for change*. New York: Jason Aronsen.

Colofon

opdrachtgever/financier
auteur
omslag
uitgave

Reclassering Nederland
Drs. B. Tierolf
Grafital, Valkenswaard
Verwey-Jonker Instituut
Kromme Nieuwegracht 6
3512 HG Utrecht
telefoon 030-2300799
telefax 030-2300683
e-mail secr@verwey-jonker.nl
website www.verwey-jonker.nl

De publicatie

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website: <http://www.verwey-jonker.nl>.

Behalve via deze site kunt u producten bestellen door te mailen naar verwey-jonker@adrepak.nl of faxen naar 070-359 07 01, onder vermelding van de titel van de publicatie, uw naam, factuuradres en afleveradres.

ISBN 978-90-5830-252-6

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2007

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned.